

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 27. februára 2020¹

Vec C-649/18

**A
proti
Danielovi B,
UD,
AFP,
B,
L**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Humánne lieky vydávané bez lekárskeho predpisu – Online predaj – Reklama na internetovú stránku verejnej lekárne – Obmedzenia – Povinnosť požadovať od každého pacienta, aby pred potvrdením jeho prvej objednávky na internetovej stránke verejnej lekárne vyplnil zdravotný dotazník – Voľný pohyb tovaru – Článok 34 ZFEÚ – Spôsoby predaja – Prekážky – Článok 36 ZFEÚ – Odôvodnenie – Ochrana dôstojnosti povolania farmaceuta – Predchádzanie nadmernej spotrebe liekov – Ochrana verejného zdravia – Smernica 2000/31/ES – Elektronický obchod – Článok 2 písm. a) – Služba informačnej spoločnosti – Článok 2 písm. h) – Koordinovaná oblasť – Článok 3 – Zásada krajiny pôvodu – Výnimky – Odôvodnenie – Ochrana verejného zdravia – Oznamovacia povinnosť a povinnosť informovania – Smernica 2001/83/ES – Zákoník Spoločenstva o humánných liekoch – Článok 85c ods. 2 – Možnosť členských štátov stanoviť na ich území podmienky odôvodnené ochranou verejného zdravia pre maloobchodný výdaj liekov predávaných na internete“

I. Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko), sa týka výkladu článku 3 smernice 2000/31/ES o elektronickom obchode², článku 85c smernice 2001/83/ES, ktor[ou] sa ustanovuje zákoník Spoločenstva o humánných liekoch³, ako aj článkov 34 a 36 ZFEÚ.

2. Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou A založenou podľa holandského práva, ktorá prevádzkuje verejnú lekáreň so sídlom v Holandsku a internetovú stránku osobitne zameranú na francúzskych zákazníkov, a viacerými prevádzkovateľmi verejných lekární a združeniami zastupujúcimi profesijné záujmy farmaceutov usadených vo Francúzsku. Táto internetová stránka predstavuje

¹ Jazyk prednesu: francúzština.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode) (Ú. v. ES L 178, 2000, s. 1; Mim. vyd. 13/025, s. 399).

³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 6. novembra 2001 (Ú. v. ES L 311, 2001, s. 74; Mim. vyd. 13/027, s. 69), zmenená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/62/EÚ z 8. júna 2011 (Ú. v. EÚ L 174, 2011, s. 74) (ďalej len „smernica 2001/63“).

predajný portál, ktorý ponúka lieky vydávané bez lekárskeho predpisu, ako aj doplnkové lekárenské výrobky. Uvedení prevádzkovatelia a združenia vytýkajú spoločnosti A, že sa dopustila nekalej súťaže tým, že propagovala túto internetovú stránku u francúzskych zákazníkov prostredníctvom rozsiahlej reklamnej kampane uskutočňovanej v rôznych formách a rozsiahlym spôsobom. A rovnako porušila povinnosť stanovenú francúzskou právnou úpravou požadovať od každého pacienta, aby pred potvrdením jeho prvej objednávky vyplnil zdravotný dotazník.

3. V prejednávanej veci sa od Súdneho dvora žiada, aby spresnil, v akom rozsahu je členský štát oprávnený upraviť jednak reklamu uskutočňovanú farmaceutmi usadenými v iných členských štátoch na ich služby online predaja liekov, ktorých výdaj nie je viazaný na predpis, a jednak postup online objednávania takýchto liekov.

II. Právny rámec

A. Právo Únie

1. Smernica 2000/31

4. Článok 1 ods. 1 a 2 smernice 2000/31 znie takto:

„1. Táto smernica sa snaží prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu zabezpečením voľného pohybu služieb informačnej spoločnosti medzi členskými štátmi.

2. Táto smernica harmonizuje, v rozsahu potrebnom na dosiahnutie cieľa uvedeného v odseku 1, určité vnútroštátne ustanovenia o službách informačnej spoločnosti týkajúce sa vnútorného trhu, sídla poskytovateľov služieb, komerčných oznámení, elektronických zmlúv, zodpovednosti sprostredkovateľov, spravovacích poriadkov, mimosúdneho riešenia sporov a spolupráce medzi členskými štátmi.“

5. Článok 2 písm. a) smernice 2000/31 vymedzuje „služby informačnej spoločnosti“ odkazom na článok 1 bod 2 smernice 98/34/ES⁴, zmenenej smernicou 98/48/ES⁵. Toto posledné uvedené ustanovenie sa týka „každ[ej] služb[y], ktorá sa bežne poskytuje za odmenu, na diaľku, elektronickým spôsobom a na základe individuálnej žiadosti príjemcu služieb“. Článok 1 ods. 1 písm. b) smernice (EÚ) 2015/1535⁶, ktorá nahradila smernicu 98/34, preberá tú istú definíciu. Podľa článku 10 druhého odseku smernice 2015/1535 „odkazy na zrušenú smernicu sa považujú za odkazy na túto smernicu a znejú v súlade s tabuľkou zhody uvedenou v prílohe IV“.

4 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 22. júna 1998 o postupe pri poskytovaní informácií v oblasti technických noriem a predpisov (Ú. v. ES L 204, 1998, s. 37; Mim. vyd. 13/020, s. 337).

5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 20. júla 1998, ktorou sa mení a dopĺňa smernica [98/34] (Ú. v. ES L 217, 1998, s. 18; Mim. vyd. 13/021, s. 8).

6 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 9. septembra 2015, ktorou sa stanovuje postup pri poskytovaní informácií v oblasti technických predpisov a pravidiel vzťahujúcich sa na služby informačnej spoločnosti (Ú. v. EÚ L 241, 2015, s. 1).

6. Článok 2 písm. h) smernice 2000/31 vymedzuje pojem „koordinovaná oblasť“ ako „požiadavky ustanovené v právnych systémoch členských štátov uplatniteľné na poskytovateľov služieb informačnej spoločnosti alebo na služby informačnej spoločnosti, bez ohľadu na to, či sú všeobecnej povahy alebo či sú pre ne špeciálne navrhnuté“. Toto ustanovenie spresňuje:

- „i) Koordinovaná oblasť sa týka požiadaviek, ktoré musí poskytovateľ služieb spĺňať pokiaľ ide o:
- začatie činnosti súvisiacej so službou informačnej spoločnosti, ako napríklad požiadavky týkajúce sa kvalifikácie, udeľovania oprávnení alebo oznamovania,
 - vykonávanie činnosti služby informačnej spoločnosti, ako napríklad požiadavky týkajúce sa správania sa poskytovateľa služieb, požiadavky týkajúce sa kvality alebo obsahu služby, vrátane tých, ktoré sa uplatňujú na reklamu a zmluvy alebo požiadavky týkajúce sa zodpovednosti poskytovateľa služieb.
- ii) Koordinovaná oblasť sa nevzťahuje na požiadavky ako napríklad:
- požiadavky, ktoré sa uplatňujú na tovar ako taký,
 - požiadavky, ktoré sa uplatňujú na dodávku tovaru,
 - požiadavky, ktoré sa uplatňujú na služby, ktoré sa neposkytujú elektronicky.“

7. Článok 3 smernice 2000/31, nazvaný „Vnútorý trh“, stanovuje:

„1. Každý členský štát zabezpečí, aby služby informačnej spoločnosti poskytované poskytovateľom služieb, ktorý má sídlo na jeho území, boli v súlade s vnútroštátnymi ustanoveniami, ktoré sa uplatňujú v príslušnom členskom štáte a ktoré spadajú do koordinovanej oblasti.

2. Členské štáty nemôžu z dôvodov spadajúcich do koordinovanej oblasti obmedziť slobodu poskytovania služieb informačnej spoločnosti z iného členského štátu.

3. Odseky 1 a 2 sa neuplatňujú na oblasti uvedené v prílohe.

4. Členské štáty môžu prijať opatrenia na výnimku z odseku 2 v súvislosti s určitou danou službou informačnej spoločnosti [Členské štáty môžu pre určitú službu informačnej spoločnosti prijať opatrenia odchyľujúce sa od odseku 2 – *neoficiálny preklad*], ak sú splnené tieto podmienky:

a) opatrenia sú:

i) nevyhnutné pre jeden z týchto dôvodov:

- verejného záujmu, najmä z dôvodu prevencie, vyšetrovania, odhaľovania a stíhania trestných činov vrátane ochrany neploletých osôb a boja proti všetkým formám podnecovania nenávisť z dôvodu rasy, pohlavia, náboženstva alebo štátnej príslušnosti a hanobenia ľudskej dôstojnosti jednotlivých osôb,
- ochrany zdravia obyvateľstva,
- verejnej bezpečnosti, vrátane zabezpečenia bezpečnosti a obrany štátu,
- ochrany spotrebiteľov, vrátane investorov;

- ii) prijaté proti určitej službe informačnej spoločnosti, ktorá škodí cieľom uvedeným v bode i) alebo, ktorá predstavuje skutočné a závažné riziko poškodenia týchto cieľov;
 - iii) primerané týmto cieľom;
- b) pred prijatím predmetných opatrení a bez dopadu na súdne konania, vrátane predbežných konaní a aktov vykonávaných v rámci vyšetrovania trestných činov, členský štát:
- požiadal členský štát uvedený v odseku 1, aby prijal opatrenia a tento takéto opatrenia neprijal, alebo boli neprimerané,
 - oznámi Komisii a členskému štátu uvedenému v odseku 1 svoj úmysel prijať také opatrenia.

...“

8. Článok 8 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že „členské štáty zabezpečia, aby bolo povolené používanie komerčnej komunikácie, ktorá tvorí súčasť alebo predstavuje službu informačnej spoločnosti, ktorá je poskytovaná členom regulovanej profesie pod podmienkou, že bude v súlade s pravidlami príslušnej profesie, ktoré sa týkajú najmä nezávislosti, dôstojnosti a cti danej profesie, profesionálneho tajomstva a slušnosti voči klientom a ostatným členom danej profesie“.

2. Smernica 2001/83

9. Článok 85c ods. 1 a 2 smernice 2001/83 uvádza:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne právne predpisy zakazujúce ponuku predaja liekov na predpis verejnosti na diaľku prostredníctvom služieb informačnej spoločnosti, členské štáty zabezpečia, aby sa na predaj liekov na diaľku verejnosti prostredníctvom služieb informačnej spoločnosti, ako je vymedzené v smernici [98/34], vzťahovali tieto podmienky:

- a) fyzická alebo právnická osoba, ktorá ponúka lieky, je oprávnená alebo má povolenie dodávať lieky verejnosti, a to aj na diaľku, v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu, v ktorom je táto osoba usadená;
- b) osoba uvedená v písmene a) oznámila členskému štátu, v ktorom je táto osoba usadená, prinajmenšom tieto informácie:

...

- c) lieky sú v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu miesta určenia v súlade s článkom 6 ods. 1;
- d) bez toho, aby boli dotknuté požiadavky na informácie uvedené v smernici [2000/31], na webovej stránke ponúkajúcej lieky sú uvedené prinajmenšom tieto informácie:

...

2. Členské štáty môžu pre maloobchodnú distribúciu liekov na diaľku verejnosti na svojom území prostredníctvom služieb informačnej spoločnosti stanoviť podmienky odôvodnené ochranou verejného zdravia.“

10. Článok 86 ods. 1 tejto smernice, ktorým začína hlava VIII uvedenej smernice, nazvaná „Reklama“, stanovuje:

„Na účely tejto hlavy, ‚reklama liekov‘ zahŕňa akúkoľvek formu podomového oboznamovania, agitačnú činnosť alebo podnecovanie smerujúce k podpore predpisovania, vydávania, predaja alebo spotreby lieku; rozumie sa ňou najmä:

– reklama liekov u širokej verejnosti,

...“

B. Francúzske právo

1. Code de la santé publique (Zákonník verejného zdravia)

11. Podľa článku R. 4235-22 Zákonníka verejného zdravia „farmaceuti nesmú oslovovať zákazníkov postupmi a prostriedkami, ktoré sú v rozpore s dôstojnosťou povolania“.

12. Článok R. 4235-64 tohto zákonníka stanovuje, že „farmaceut nesmie žiadnym spôsobom alebo postupom nabádať svojich pacientov k nadmernej spotrebe liekov“.

2. Arrêté du 28 novembre 2016 relatif aux bonnes pratiques de dispensation des médicaments (Nariadenie z 28. novembra 2016 o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov)

13. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že nariadenie ministra sociálnych vecí a zdravotníctva z 28. novembra 2016 o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov v lekárňach, vzájomných lekárňach a banských záchranných lekárňach, uvedených v článku L. 5121-5 Zákonníka verejného zdravia (JORF z 1. decembra 2016, text č. 25) (ďalej len „nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov“), obsahuje prílohu, ktorej oddiel 7 s názvom „Doplnkové pravidlá pre elektronický obchod s liekmi“ vo svojom bode 7.1, nazvanom „Lekárske poradenstvo“, stanovuje:

„Internetová stránka elektronického obchodu s liekmi je navrhnutá tak, že žiadny liek nemožno vydať bez toho, aby sa pred potvrdením objednávky umožnila interaktívna výmena informácií medzi pacientom a farmaceutom príslušnej lekárne. Automatická odpoveď na otázku položenú pacientom teda nepostačuje na to, aby sa zabezpečilo poskytnutie informácií a poradenstva prispôbených konkrétnemu prípadu pacienta.

Farmaceut potrebuje niektoré osobné údaje týkajúce sa pacienta na to, aby sa uistil o primeranosti objednávky vo vzťahu k zdravotnému stavu pacienta a aby mohol odhaliť možné kontraindikácie. Pred potvrdením prvej objednávky tak farmaceut zašle pacientovi internetový dotazník, v ktorom ho požiada o informácie o veku, váhe, výške, pohlaví, prebiehajúcej liečbe, alergických reakciách, kontraindikáciách a v prípade potreby aj o tehotenstve alebo dojčení. Pacient musí potvrdiť pravdivosť týchto informácií.

Dotazník je vyplnený pri prvej objednávke v priebehu procesu schvaľovania objednávky. Ak dotazník nebol vyplnený, nemožno vydať žiadny liek. Farmaceut následne potvrdí dotazník, čím preukáže, že sa pred schválením objednávky oboznámil s informáciami poskytnutými pacientom.

Pri každej objednávke sa dotazník predkladá na aktualizáciu.

...“

3. *Arrêté du 28 novembre 2016 relatif aux règles techniques applicables aux sites Internet de commerce électronique de médicaments (Nariadenie z 28. novembra 2016 o technických predpisoch pre internetové stránky elektronického obchodu s liekmi)*

14. Ako vyplýva zo spisu predloženého Súdnemu dvoru, nariadenie ministra sociálnych vecí a zdravotníctva z 28. novembra 2016 o technických predpisoch pre internetové stránky elektronického obchodu s liekmi, uvedených v článku L. 5125-39 Zákonníka verejného zdravia (JORF z 1. decembra 2016, text č. 26) (ďalej len „nariadenie o technických predpisoch“), obsahuje prílohu, ktorej oddiel 1 s názvom „Funkcie internetových stránok elektronického obchodu s liekmi“ stanovuje, že „platené vyhľadávanie odkazov vo vyhľadávačoch alebo porovnaníach cien je zakázané“.

III. Spor vo veci samej, prejudiciálna otázka a konanie na Súdnom dvore

15. A, založená podľa holandského práva, je zaregistrovaná v Holandsku na účely vykonávania činnosti prevádzky verejnej lekárne. Táto spoločnosť tiež predáva lieky a doplnkové lekárenské výrobky online prostredníctvom viacerých internetových stránok, z ktorých jedna sa osobitne zameriava na francúzskych spotrebiteľov.⁷ Lieky uvádzané na trh prostredníctvom tejto stránky získali vo Francúzsku povolenie na uvedenie na trh a sú dostupné bez lekárskeho predpisu.

16. A viedla reklamnú kampaň na výrobky takto ponúkané na predaj francúzskym spotrebiteľom. Táto kampaň zahŕňala vkladanie reklamných letákov do balíkov zasielaných inými subjektmi uskutočňujúcimi predaj na diaľku [metóda nazývaná „asilage“ (spoločný marketing)], zasielanie reklamných listových zásielok, uverejňovanie reklamných ponúk na vyššie uvedenej internetovej stránke spočívajúcich v poskytnutí zľavy z celkovej ceny objednávky pri prekročení určitej sumy, ako aj nákup plateného vyhľadávacieho odkazu pre kľúčové slová „lasante.net“ prostredníctvom „Google Adwords“.

17. Daniel B, UD, AFP, B a L, prevádzkovatelia lekární alebo združenia zastupujúce profesijné záujmy farmaceutov (ďalej len „Daniel B a i.“), podali žalobu proti spoločnosti A na Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž, Francúzsko). Daniel B a i. sa domáhali najmä náhrady škody, ktorú podľa ich názoru utrpeli v dôsledku nekalej hospodárskej súťaže, ktorej sa mala A dopustiť tým, že neoprávnene získala výhodu vyplývajúcu z nedodržania francúzskej právnej úpravy v oblasti reklamy a online predaja liekov.

18. A namieta, že táto právna úprava sa na ňu neuplatňuje, keďže je legálne usadená v Holandsku na účely prevádzkovania lekárne, a predáva svoje výrobky francúzskym spotrebiteľom prostredníctvom elektronického obchodu.

19. Rozsudkom z 11. júla 2017 Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) rozhodol, že vytvorenie francúzskej internetovej stránky spoločnosti A sa riadi holandským právom. Podľa tohto súdu sa však články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia uplatňujú aj na spoločnosti so sídlom v iných členských štátoch, ktoré predávajú cez internet lieky francúzskym pacientom. A však tým, že distribuovala viac ako tri milióny reklamných letákov mimo svojej lekárne, oslovovala francúzskych zákazníkov spôsobmi nedôstojnými pre povolanie farmaceuta v rozpore s týmito ustanoveniami. Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) dospel k záveru, že porušenie uvedených ustanovení, ktoré poskytlo spoločnosti A hospodársku výhodu v porovnaní s ostatnými subjektmi na trhu, predstavovalo akt nekalej hospodárskej súťaže.

⁷ Táto internetová stránka obsahuje názov domény najvyššej úrovne „.fr“.

20. A podala proti tomuto rozsudku odvolanie na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), v ktorom tvrdí, že články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia sa na ňu neuplatňujú. Tieto ustanovenia predstavujú prekážky v rozpore so zásadou uplatňovania pravidiel krajiny pôvodu stanovenej v článku 3 smernice 2000/31, článku 85c smernice 2001/83 a článku 34 ZFEÚ. Tieto prekážky nie sú odôvodnené ochranou verejného zdravia.

21. Daniel B a i. v konaní na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) navrhujú potvrdiť rozsudok Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) v rozsahu, v akom tento súd uplatnil francúzske právne predpisy na reklamu na predaj liekov a kvalifikoval hromadnú reklamnú kampaň vykonávanú spoločnosťou A ako akt nekalej hospodárskej súťaže, pretože jej povaha odporuje dôstojnosti povolania farmaceuta a jej obsah nabáda k nadmernej spotrebe liekov. V zostávajúcej časti tohto rozsudku sa Daniel B a i. domáhajú jeho zmeny, pričom tvrdia, že Zákonník verejného zdravia a nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov upravujú aj využívanie plateného vyhľadávacieho odkazu spoločnosťou A. Ďalej tvrdia, že obmedzenia reklamy na online predaj liekov, ktoré vyplývajú zo Zákonníka verejného zdravia, sú odôvodnené cieľom chrániť dôstojnosť a česť povolania farmaceuta. Tieto obmedzenia sú primerané sledovaniu tohto cieľa, ktorý je sám osebe spojený s ochranou verejného zdravia.

22. Za týchto okolností Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozhodnutím z 28. septembra 2018, ktoré bolo Súdnemu dvoru doručené 15. októbra 2018, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Povoľuje európska právna úprava a v rámci nej najmä

- článok 34 ZFEÚ,
- ustanovenia článku 85c smernice [2001/83] [a]
- ustanovenie o vnútornom trhu obsiahnuté v článku 3 smernice [2000/31],

členskému štátu [Európskej] únie na svojom území uplatniť na farmaceutov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iného členského štátu Únie, osobitné pravidlá týkajúce sa:

- zákazu oslovovať zákazníkov postupmi a prostriedkami, ktoré sa považujú za odporujúce dôstojnosti povolania v zmysle súčasného znenia článku R. 4235-22 Code de la santé publique (Zákonník verejného zdravia),
- zákazu nabádať pacientov k nadmernému užívaniu liekov v zmysle článku R. 4235-64 Code de la santé publique (Zákonník verejného zdravia),
- povinnosti dodržiavať osvedčené postupy pri vydávaní liekov definované orgánom verejnej moci členského štátu, ktoré okrem iného požadujú do postupu zadávania objednávky liekov cez internet zaradiť zdravotný dotazník a ktoré zakazujú využívať platený vyhľadávací odkaz, v zmysle súčasného znenia nariadenia ministra sociálnych vecí a zdravotníctva z 28. novembra 2016[?]

23. Písomné pripomienky predložili A, Daniel B a i., francúzska, španielska, grécka a holandská vláda, ako aj Európska komisia. Tí istí účastníci konania a tie isté oprávnené subjekty, s výnimkou holandskej vlády, boli zastúpené na pojednávaní, ktoré sa konalo 3. októbra 2019.

IV. Analýza

A. Úvodné poznámky

24. Zatiaľ čo podmienky prístupu k povolaniu farmaceuta sú harmonizované na úrovni Únie,⁸ podmienky týkajúce sa výkonu tohto povolania patria do právomoci členských štátov. Právne úpravy prijaté v tejto súvislosti sa v jednotlivých členských štátoch líšia tak z hľadiska ich rozsahu, ako aj ich pravidiel.⁹ Ak farmaceut vykonáva svoju činnosť v cezhraničnom kontexte predajom liekov na internete,¹⁰ vzniká otázka, či musí spĺňať požiadavky platné v členskom štáte, v ktorom je usadený, alebo požiadavky stanovené členským štátom miesta určenia.

25. V tejto súvislosti článok 85c ods. 1 smernice 2001/83 zaväzuje každý členský štát povoliť ponuku liekov, ktoré nie sú viazané na lekársky predpis, prostredníctvom služieb online predaja poskytovaných poskytovateľom usadeným v inom členskom štáte, pokiaľ sú splnené podmienky uvedené v tomto ustanovení.¹¹ Konkrétne musí byť poskytovateľ podľa právnej úpravy členského štátu, v ktorom má sídlo, oprávnený vydávať lieky verejnosti na diaľku. Okrem toho lieky ponúkané na predaj na diaľku musia mať povolenie na uvedenie na trh v členskom štáte miesta určenia. Ak sú tieto podmienky splnené, môže tento posledný uvedený členský štát napriek tomu regulovať spôsoby vykonávania činností online predaja liekov pacientom nachádzajúcim sa na jeho území? Konkrétne, do akej miery je takéto obmedzenie v rozpore so zásadou „krajiny pôvodu“ vyplývajúcou z článku 3 smernice 2000/31, ako aj so základnými slobodami zaručenými Zmluvou?

26. Toto je hlavná téma v prejednávanej veci. Týka sa konkrétne súladu zákonov alebo iných právnych predpisov členského štátu, ktoré na jednej strane obmedzujú možnosti uskutočňovania reklamy zameranej na nasmerovanie pacientov z tohto členského štátu na internetovú stránku lekárne, aby prostredníctvom tejto stránky nakupovali lieky a doplnkové lekárenské výrobky, a na druhej strane upravujú postup online objednávaní liekov, s právom Únie. Tieto ustanovenia sa v prejednávanej veci uplatnili na lekárňu so sídlom v Holandsku, ktorá sa snažila propagovať svoje činnosti online predaja u francúzskych spotrebiteľov prostredníctvom internetovej stránky, ktorá bola pre nich osobitne navrhnutá. Lieky ponúkané na predaj na tejto stránke boli vo Francúzsku povolené a mohli byť vydávané bez lekárskeho predpisu.

27. Vnútroštátne ustanovenia, ktorých zlučiteľnosť s právom Únie má Súdny dvor preskúmať, možno rozdeliť do troch kategórií.

28. Prvá kategória zahŕňa ustanovenia, ktoré za určitých okolností zakazujú reklamu prostredníctvom *hmotných nosičov* na služby online predaja liekov poskytované lekárnou. V tejto súvislosti Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) odsúdil A za to, že distribuovala reklamné letáky v rozsahu, ktorý tento súd označil za hromadný, a tak sa dopustila reklamnej činnosti v rozpore s dôstojnosťou povolania farmaceuta, čím porušila článok R. 4235-22 Zákonníka verejného zdravia. Okrem toho uvedený súd tejto spoločnosti vytýkal, že ponúkala akciové zľavy, ako vyplýva zo spisu predloženého

8 Pozri smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií (Ú. v. EÚ L 255, 2005, s. 22), zmenenú smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2013/55/EÚ z 20. novembra 2013 (Ú. v. EÚ L 354, 2013, s. 132).

9 V tejto súvislosti pozri najmä DEBARGE, O.: La distribution au détail du médicament au sein de l'Union européenne: un croisement entre santé et commerce. In: *Revue internationale de droit économique*. 2011, s. 197 a s. 201 až 217.

10 Ako zdôraznila A, situácia takeého farmaceuta sa odlišuje od situácie farmaceuta, ktorý sa fyzicky premiestni na územie iného členského štátu, ako je členský štát, v ktorom je usadený, aby tam poskytoval svoje služby. Ako vyplýva z článku 5 ods. 2 smernice 2005/36, situácia posledného uvedeného farmaceuta je upravená v článkoch 5 až 9 tejto smernice. Podľa článku 5 ods. 3 smernice 2005/36 „podlieha odborným predpisom profesionálnej, zákonnej alebo správnej povahy, ktoré sú priamo spojené s odbornou kvalifikáciou, ako je vymedzenie povolania, používanie titulov a závažné zanedbanie povinností pri výkone povolania, ktoré je priamo a osobitne spojené s ochranou a bezpečnosťou spotrebiteľa, ako aj disciplinárnym ustanoveniam, ktoré sú uplatniteľné v hostiteľskom členskom štáte na odborníkov, ktorí v tomto členskom štáte vykonávajú rovnaké povolanie“.

11 Toto ustanovenie odráža poznatky vyvedené z rozsudku z 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 112), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že absolútny zákaz online predaja liekov, ktoré nie sú viazané na lekársky predpis, je nezlučiteľný s voľným pohybom tovaru.

Súdnemu dvoru, vo forme zníženia ceny celej online objednávky liekov a doplnkových lekárenských výrobkov, ak jej výška prekročí určitú hranicu. Tieto akciové zľavy podľa názoru toho istého súdu podnecovali k nadmernej spotrebe liekov v zmysle článku R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia. Súdny dvor má určiť, či výklad týchto právnych ustanovení, ktorý podal Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž), a ich uplatnenie týmto súdom, sú zlučiteľné s právom Únie (časť C).

29. Druhá kategória ustanovení sa týka tých, ktoré obmedzujú *reklamu na internete* pre tie isté služby. V tejto súvislosti pripomínam, že Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) rozhodol, že akciové zľavy spojené s výškou objednávky sú protiprávne aj z toho dôvodu, že boli ponúkané na internetovej stránke spoločnosti A. Na druhej strane tento súd neodsúdil túto spoločnosť za to, že si cez „Google Adwords“ kúpila vyhľadávací odkaz¹². Daniel B a i. požadujú v tejto súvislosti zmeniť prvostupňový rozsudok. Súdny dvor bude preto musieť tiež určiť, či akciové zľavy zobrazené na internetovej stránke spoločnosti A, ako aj zákaz plateného vyhľadávacieho odkazu stanovený v nariadení o technických predpisoch¹³ sú v súlade s právom Únie (časť D).

30. Tretia kategória sa týka vnútroštátnych právnych predpisov upravujúcich *proces online predaja* liekov, ktoré nie sú viazané na lekárske predpis. V tejto súvislosti vnútroštátny súd poukazuje na povinnosť stanovenú v nariadení o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov, ktorej podliehajú všetky lekárne ponúkajúce lieky v rámci maloobchodného predaja na francúzskom území prostredníctvom svojej internetovej stránky a ktorá spočíva v požiadavke, aby pacienti pred potvrdením ich prvej objednávky vyplnili lekárske dotazníky. Odpoveď na prejudiciálnu otázku teda zahŕňa aj posúdenie toho, či právo Únie bráni takejto povinnosti (časť E).

31. Pre každú z takto opísaných kategórií vnútroštátnych predpisov bude potrebné najskôr identifikovať príslušné ustanovenia práva Únie, konkrétne ustanovenia smernice 2000/31, smernice 2001/83 alebo Zmluvy o FEÚ, na základe ktorých treba posúdiť súlad týchto pravidiel, a následne vykonať toto posúdenie.

32. Skôr, než sa začnem zaoberať podstatou prejudiciálnej otázky, je potrebné zamietnuť námietku vnesenú francúzskou vládou voči prípustnosti prejudiciálnej otázky (časť B).

B. O prípustnosti

33. Francúzska vláda namieta neprípustnosť prejudiciálnej otázky v rozsahu, v akom sa týka výkladu ustanovení smernice 2000/31. Tvrdí, že súkromná osoba sa nemôže dovolávať ustanovení smernice proti inej súkromnej osobe v rámci sporu horizontálnej povahy s cieľom zabrániť uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá je v rozpore s týmito ustanoveniami.¹⁴ Tento aspekt prejudiciálnej otázky má teda hypotetickú povahu.

34. Táto argumentácia sa mi nezdá byť presvedčivá.

35. Po prvé, hoci je nesporné, že samotná smernica nemôže vytvárať povinnosti pre jednotlivca, a teda sa jej nemožno voči nemu dovolávať, Súdny dvor opakovane rozhodol, že vnútroštátne súdy musia vykladať ustanovenia svojho vnútroštátneho práva, a najmä tie, ktoré preberajú smernicu, s čo najväčším ohľadom na znenie a účel dotknutej smernice, aby sa dosiahol výsledok, ktorý sleduje.¹⁵

12 Vyhľadávací odkaz spočíva v indexácii internetovej stránky na prvých stránkach vyhľadávačov.

13 Vnútroštátny súd odkazuje v znení svojej otázky len na nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov, na ktoré sa pred ním odvolával Daniel B a i. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru však vyplýva, ako zdôraznila A, že zákaz nákupu odkazu vo vyhľadávačoch nevyplyva z tohto nariadenia, ale skôr z nariadenia o technických predpisoch.

14 Francúzska vláda sa odvoláva na rozsudok zo 7. augusta 2018, Smith (C-122/17, EU:C:2018:631, bod 44).

15 Rozsudok z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278, body 30 a 31, ako aj citovaná judikatúra).

36. V prejednávanej veci bude musieť vnútroštátny súd pristúpiť k výkladu článkov R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia v súlade s právom Únie a z tohto hľadiska určiť, či sa má alebo nemá potvrdiť výklad, ktorý prijal Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž).

37. Po druhé Súdny dvor v každom prípade rozhodol, že porušenie oznamovacej povinnosti stanovenej v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 spôsobuje, že dotknutá vnútroštátna právna úprava je voči jednotlivcom nepoužiteľná nielen v rámci trestného konania, ale aj v spore medzi jednotlivcami.¹⁶ Preto pokiaľ sa prejudiciálnou otázkou pýta, či sa na vnútroštátne ustanovenia, o aké ide vo veci samej, vzťahuje táto povinnosť, odpoveď Súdneho dvora sa zdá byť nepochybne relevantná na vyriešenie sporu prebiehajúceho na vnútroštátnom súde.

C. O zlučiteľnosti obmedzení reklamy prostredníctvom hmotných nosičov na služby online predaja liekov s právom Únie

38. Články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia vo všeobecnosti zakazujú farmaceutom oslovovať zákazníkov spôsobom, ktorý je v rozpore s dôstojnosťou povolania alebo ktorý nabáda k nadmernej spotrebe liekov. V prejednávanej veci Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) vyložil a uplatnil tieto ustanovenia konkrétne na účely sankcionovania spoločnosti A za odoslanie viac ako troch miliónov prospektov, ktoré boli vložené do balíkov obchodných partnerov alebo priamo do poštových schránok potenciálnych zákazníkov, ako aj za ponúkajúce akciových zliav.¹⁷

39. Z tohto hľadiska sa prejudiciálnou otázkou od Súdneho dvora žiada, aby určil, či právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zakazuje jednak hromadné zasielanie reklamných letákov určených na prilákanie potenciálnych zákazníkov z jedného členského štátu na internetovú stránku lekárne so sídlom v inom členskom štáte predávajúcej lieky, ktoré sú vo Francúzsku povolené a ktoré tam môžu byť vydávané bez lekárskeho predpisu, a jednak akciové ponuky vo forme zliav z celkovej sumy objednávky takýchto liekov a doplnkových lekárenských výrobkov, ktoré možno získať, ak táto suma prekročí určitú hranicu.

40. V prvom rade treba určiť nástroje práva Únie uplatniteľné na reklamné činnosti, ktoré sa napriek tomu, že ich predmetom je propagácia služieb online predaja liekov, uskutočňujú prostredníctvom hmotných nosičov. Domnievam sa, že na rozdiel od toho, čo tvrdia A a Komisia, takéto činnosti nepatria do pôsobnosti článku 3 smernice 2000/31 (časť 1). Nevzťahujú sa ne ani ustanovenia o reklame na lieky obsiahnuté v smernici 2001/83 (časť 2). Členské štáty majú preto možnosť slobodne upraviť tieto činnosti v medziach stanovených Zmluvou o FEÚ (časť 3).

1. O neuplatniteľnosti článku 3 smernice 2000/31

41. Podľa článku 2 písm. a) smernice 2000/31, ktorý odkazuje na článok 1 ods. 1 písm. b) smernice 2015/1535,¹⁸ pojem „služby informačnej spoločnosti“ zahŕňa „každ[ú] službu, ktorá sa bežne poskytuje za odmenu, na diaľku, elektronickým spôsobom a na základe individuálnej žiadosti príjemcu služieb“. Ako vyplýva z odôvodnenia 18 smernice 2000/31, tento pojem zahŕňa aj online predaj tovaru. Vzťahuje sa aj na služby, ktoré nie sú platené ich príjemcami, ako je napríklad poskytovanie komerčnej komunikácie online.¹⁹

16 Rozsudok z 19. decembra 2019, Airbnb Ireland (C-390/18, EU:C:2019:1112, bod 97). Tento rozsudok bol vydaný až po tom, ako francúzska vláda predložila Súdному dvoru svoje písomné a ústne pripomienky.

17 Pozri naproti tomu bod 80 nižšie.

18 Pozri bod 5 vyššie.

19 Pozri rozsudok zo 4. mája 2017, Vanderborght (C-339/15, EU:C:2017:335, body 36 a 37). Pojem „komerčná komunikácia“ je vymedzený v článku 2 písm. f) smernice 2000/31 ako „každá forma komunikácie určená priamo alebo nepriamo na propagáciu tovaru, služieb alebo imidžu spoločnosti, organizácie alebo osoby, ktorá vykonáva komerčnú, priemyselnú alebo umeleckú činnosť alebo vykonáva regulované povolanie“.

42. Vzhľadom na túto definíciu niet pochyb o tom, že služby online predaja liekov a doplnkových lekárenských výrobkov poskytované spoločnosťou A predstavujú služby informačnej spoločnosti.²⁰ Online reklamu, ktorú uvedená spoločnosť uskutočňuje, pričom je súčasťou týchto služieb online predaja, možno tiež samu osebe kvalifikovať ako službu informačnej spoločnosti.

43. Z tohto dôvodu tieto služby podliehajú tzv. zásade „krajiny pôvodu“ stanovenej v článku 3 smernice 2000/31. Ako vyplýva z odseku 1 tohto článku, táto zásada znamená, že poskytovateľ služby informačnej spoločnosti musí dodržiavať vnútroštátne ustanovenia platné v členskom štáte, v ktorom má sídlo (tiež nazývanom „členský štát pôvodu“), pokiaľ ide o záležitosti, ktoré spadajú do koordinovanej oblasti vymedzenej v článku 2 písm. h) smernice 2000/31. Podľa článku 3 ods. 2 tejto smernice ostatné členské štáty nemôžu z dôvodov spadajúcich do koordinovanej oblasti obmedziť voľný pohyb takejto služby, s výhradou výnimiek povolených za podmienok, ktoré sú stanovené v odseku 4 tohto článku.

44. Podľa môjho názoru, ako tvrdí Daniel B a i., obmedzenie podmienok, za ktorých poskytovateľ služby online predaja môže robiť reklamu na svoj internetový portál prostredníctvom hmotných nosičov, nepatrí do pôsobnosti zásady krajiny pôvodu uvedenej v článku 3 smernice 2000/31.

45. Na jednej strane totiž zasielanie komerčných oznámení na hmotných nosičoch pre služby online predaja nemožno samo osebe kvalifikovať ako službu informačnej spoločnosti. Reklama prostredníctvom hmotných nosičov zameraná na nasmerovanie zákazníkov na internetovú stránku, cez ktorú poskytovateľ poskytuje služby online predaja, nepredstavuje službu poskytovanú „elektronickým spôsobom“.

46. Na druhej strane zásada krajiny pôvodu sa ani nemôže uplatňovať na reguláciu takýchto komerčných oznámení z dôvodu, že takáto regulácia by obmedzovala voľný pohyb týchto služieb online predaja. Je to tak preto, že požiadavky týkajúce sa reklamy prostredníctvom hmotných nosičov podľa môjho názoru nespádajú do koordinovanej oblasti v zmysle článku 2 písm. h) smernice 2000/31.

47. V tejto súvislosti chcem poznamenať, že koordinovaná oblasť zahŕňa požiadavky, ktoré musí poskytovateľ služieb spĺňať, pokiaľ ide tak o prístup k činnosti poskytovania služby informačnej spoločnosti, ako aj o vykonávanie tejto činnosti. Podľa bodu i) tohto ustanovenia požiadavky týkajúce sa výkonu činnosti poskytovania služby informačnej spoločnosti zahŕňajú požiadavky týkajúce sa kvality alebo obsahu služby „vrátane tých, ktoré sa uplatňujú na reklamu“. Odôvodnenie 21 smernice 2000/31 však uvádza, že koordinovaná oblasť „zahŕňa len požiadavky týkajúce sa online činnosti“ ako napríklad „online reklama“.

48. Tento výklad tiež podporuje skutočnosť, že dodanie tovaru objednaného cez internet, ako je fyzický úkon, ku ktorému dochádza po poskytnutí služby informačnej spoločnosti, je výslovne vylúčený z koordinovanej oblasti podľa článku 2 písm. h) bodu ii) smernice 2000/31.²¹ Domnievam sa, že z tej istej logiky vyplýva, že reklama prostredníctvom hmotných nosičov vykonávaná pred poskytnutím takejto služby musí byť tiež vyňatá z koordinovanej oblasti.

49. Takéto vylúčenie sa mi zdá odôvodnené o to viac, že reklamu prostredníctvom hmotných nosičov používanú poskytovateľom pre služby online predaja, ktoré poskytuje, nemožno považovať za súčasť týchto služieb. Táto reklama je totiž oddeliteľná od budúcej a hypotetickej udalosti, ktorú predstavuje online predaj príjemcom reklamných prospektov. Za týchto okolností nie je zasielanie komerčných oznámení na nosičoch prostredníctvom hmotných nosičov neoddeliteľnou súčasťou vykonávania služby informačnej spoločnosti, ktorú predstavuje online predaj tovaru.

20 Okrem toho Komisia vo svojej prvej správe Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru z 21. novembra 2003 o uplatňovaní smernice [2000/31], COM(2003) 702 final (s. 12), výslovne uviedla online predaj farmaceutických výrobkov medzi službami, na ktoré sa vzťahuje táto smernica.

21 Pozri v tejto súvislosti rozsudok z 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, body 29 a 30).

2. O neuplatniteľnosti hláv VIII a VIIIa smernice 2001/83

50. Smernica 2001/83 obsahuje vo svojich hlavách VIII a VIIIa, nazvaných v príslušnom poradí „Reklama“ a „Informácie a reklama“, niekoľko ustanovení upravujúcich reklamu na lieky. Podľa judikatúry tieto ustanovenia vykonali úplnú harmonizáciu v oblasti reklamy na lieky.²²

51. Podľa môjho názoru, ako v podstate tvrdí Komisia, ustanovenia hláv VIII a VIIIa smernice 2001/83 neharmonizujú odvetvie reklamy, či už sa uskutočňuje v hmotnej alebo elektronickej podobe, pre služby online predaja liekov.²³ V tejto súvislosti pripomínam, že, ako vyplýva zo spisu predloženého Súdny dvor, cieľom reklamnej kampane, ktorú viedla A, nebolo nabádať k nákupu konkrétnych liekov, ale k využívaniu služieb online predaja ponúkaných touto spoločnosťou pre celý rad liekov a doplnkových lekárenských výrobkov. Skutočnosť, že distribuované reklamné prospekty, ako uviedol Daniel B a i., prípadne používajú na ilustráciu nejaký bežne používaný liek, nespochybňuje toto konštatovanie.

52. Je pravda, že znenie článku 86 ods. 1 tejto smernice nie je v tejto súvislosti presvedčivé v tom, že vymedzuje pojem „reklama liekov“ ako „akúkoľvek formu podomového oboznamovania, agitačnú činnosť alebo podnecovanie smerujúce k podpore predpisovania, vydávania, predaja alebo spotreby lieku“. Táto definícia totiž na prvý pohľad nevyhnutne nevylučuje, že do nej spadajú okrem propagácie spotreby určitých liekov aj propagácia nákupu nešpecifikovaných liekov z konkrétnej lekáreň. Chcem však poznamenať, že žiadna z foriem oboznamovania uvádzaných ako príklady v článku 86 ods. 1 uvedenej smernice sa netýka reklamy na konkrétnu lekáreň. Okrem toho sa všetky ustanovenia článkov 86 až 100 tej istej smernice týkajú reklamy vo vzťahu k danému lieku. Usilujú sa právne upraviť obsah reklamného oznamu, ako aj spôsoby reklamy na lieky. Cieľom týchto ustanovení nie je regulovať reklamu na služby lekáreň a konkrétne ani reklamu na služby online predaja liekov.

53. Inými slovami ustanovenia hláv VIII a VIIIa smernice 2001/83 harmonizujú, a to úplne, len za podmienok, za ktorých členské štáty môžu obmedziť reklamu na lieky. Touto harmonizáciou nie je dotknutá možnosť členských štátov upraviť v medziach stanovených Zmluvou o FEÚ a prípadne inými nástrojmi sekundárneho práva oblasti, na ktoré sa nevzťahuje, ako je reklama na určitú lekáreň alebo na služby online predaja, ktoré poskytuje.

54. Tento záver nespochybňuje ani skutočnosť, že Súdny dvor v rozsudku vo veci Deutscher Apothekerverband²⁴ rozhodol, že článok 88 ods. 1 smernice 2001/83, ktorý zakazuje reklamu liekov na lekárske predpisy, bráni absolútnemu zákazu reklamy na služby online predaja liekov v rozsahu, v akom sa tento zákaz týka liekov, ktoré nie sú viazané na lekárske predpisy. Prístup, ktorý zastáva Súdny dvor, podľa môjho názoru znamená len to, že takýto zákaz, hoci sa netýka reklamy na samotné lieky, v praxi znamená, že bráni tejto reklame, pokiaľ sa predmetné lieky predávajú na internete. Z toho nijako nevyplýva, že akákoľvek forma obmedzenia reklamy na služby online predaja liekov, ktoré nie sú viazané na lekárske predpisy, je zakázaná z dôvodu, že nie je výslovne povolená ustanoveniami hláv VIII a VIIIa smernice 2001/83.

55. Na druhej strane pravidlá týkajúce sa reklamy na služby online predaja liekov môžu v rozsahu, v akom majú za následok obmedzenie online predaja liekov pacientom, predstavovať podmienky na maloobchodný predaj liekov ponúkaných verejnosti na diaľku prostredníctvom služieb informačnej spoločnosti na území členského štátu. Podľa článku 85c ods. 2 smernice 2001/83 môžu členské štáty stanoviť takéto podmienky, ak sú odôvodnené ochranou verejného zdravia.

22 Pozri rozsudok z 8. novembra 2007, Gintec (C-374/05, EU:C:2007:654, bod 20).

23 Conseil d'État (Štátna rada, Francúzsko) tiež prijala tento výklad vo svojom rozsudku zo 4. apríla 2018, č. 407292 (FR:CECHR:2018:407292, 20180404, bod 6), ktorý je pripojený k písomným pripomienkam spoločnosti A a Daniel B a i.

24 Rozsudok z 11. decembra 2003 (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 144).

56. V tejto súvislosti z odôvodnenia 21 smernice 2011/62, ktorá zaviedla článok 85c do smernice 2001/83, vyplýva, že normotvorca Únie odsekom 2 tohto článku zamýšľal „zohľadniť skutočnosť, že špecifické podmienky vzťahujúce sa na maloobchodnú distribúciu liekov verejnosti nie sú na úrovni Únie harmonizované, a preto môžu členské štáty stanoviť podmienky na dodávanie liekov verejnosti v rámci obmedzení stanovených v [Zmluve o FEÚ]“. Článok 85c ods. 2 smernice 2001/83 tak treba chápať ako jednoduché uznanie právomoci členských štátov upraviť podmienky maloobchodného predaja liekov v súlade so Zmluvou o FEÚ, a najmä so základnými slobodami, ktoré zaručuje.

3. O uplatnení článku 34 ZFEÚ

57. Keďže, ako vyplýva z vyššie uvedeného, reklama prostredníctvom hmotných nosičov na služby online predaja liekov poskytované lekárňou nepodlieha harmonizácii na úrovni Únie, vnútroštátne ustanovenia, ktoré po vzore článkov R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia, ako ich vykladá a uplatňuje Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž), obmedzujú možnosti robiť reklamu na tieto služby, treba preskúmať so zreteľom na základné slobody zaručené Zmluvou o FEÚ.

a) O potrebe preskúmania z hľadiska slobody pohybu tovaru a/alebo slobody poskytovať služby

58. Účastníci konania a oprávnené subjekty, ktorí predložili pripomienky Súdnemu dvoru, sa nezhodujú v tom, či vnútroštátne opatrenia, ktoré zakazujú lekárňam zasielať reklamné prospekty vo veľkom rozsahu a ponúkať zľavy na nákupy presahujúce určitú sumu prostredníctvom ich internetovej stránky, o aké ide vo veci samej, treba preskúmať z hľadiska voľného pohybu tovaru zaručeného v článku 34 ZFEÚ, ako to navrhuje vnútroštátny súd, slobodného poskytovania služieb stanoveného v článku 56 ZFEÚ, alebo postupne z hľadiska oboch týchto slobôd.

59. Zatiaľ čo A, grécka vláda a Komisia analyzujú dotknuté opatrenia z hľadiska článku 34 ZFEÚ,²⁵ španielska a holandská vláda ich skúmajú z pohľadu článku 56 ZFEÚ. Francúzska vláda po tom, ako uviedla, že tieto opatrenia predstavujú spôsoby predaja, ktoré nespádajú do pôsobnosti článku 34 ZFEÚ, žiada Súdny dvor, aby posúdil ich súlad s článkom 56 ZFEÚ.

60. V tejto súvislosti pripomínam, že online predaj liekov predstavuje „službu informačnej spoločnosti“ v zmysle článku 1 ods. 1 smernice 2015/1535. Treba ho tiež považovať za „službu“ uvedenú v článku 56 ZFEÚ. Ako už bolo uvedené, cieľom reklamnej kampane, ktorú viedla A tým, že propagovala určitý predajný kanál, konkrétne jej internetový portál určený francúzskym spotrebiteľom, bolo prilákať týchto spotrebiteľov, aby nakupovali lieky a doplnkové lekárenské výrobky ponúkané touto spoločnosťou. Tieto dve kategórie výrobkov predstavujú „tovar“ v zmysle článku 34 ZFEÚ.²⁶ Na dotknuté opatrenia sa preto môže vzťahovať tak článok 34 ZFEÚ v rozsahu, v akom sa týkajú spôsobov uvádzania tovaru na trh, ako aj článok 56 ZFEÚ, keďže obmedzujú prostriedky, ktorými môže lekárne propagovať svoje služby online predaja liekov.

61. Podľa ustálenej judikatúry, pokiaľ vnútroštátne opatrenie spadá tak pod voľný pohyb tovaru, ako aj pod inú základnú slobodu, Súdny dvor ho preskúma v zásade len s ohľadom na jednu z týchto dvoch základných slobôd, ak sa ukáže, že jedna z uvedených zásad je úplne sekundárna vo vzťahu k druhej a možno ju do nej zahrnúť.²⁷

25 Vzhľadom na to, že Komisia sa domnieva, že vnútroštátna právna úprava, ktorá obmedzuje reklamu prostredníctvom hmotných nosičov na internetovú stránku lekárne, patrí do pôsobnosti smerníc 2000/31 a 2001/83, skúma takúto právnu úpravu z hľadiska článku 34 ZFEÚ len subsidiárne.

26 Pozri najmä rozsudky z 8. júna 2017, Medisanus (C-296/15, EU:C:2017:431, bod 53), a z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 60).

27 Pozri najmä rozsudky z 26. mája 2005, Burmanjer a i. (C-20/03, EU:C:2005:307, bod 35); z 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, bod 43), ako aj z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 58).

62. Súdny dvor už rozhodol, že hoci podmienky spojené s uvedením tovaru na trh spadajú v zásade pod voľný pohyb tovaru a nie pod slobodné poskytovanie služieb, nemožno vylúčiť, že predaj výrobku sprevádza činnosť zahrňajúca prvky „služby“. V každom konkrétnom prípade je potrebné určiť, či táto činnosť je alebo nie je celkom druhotným aspektom vo vzťahu k znakom týkajúcim sa voľného pohybu tovaru.²⁸

63. Na základe týchto zásad Súdny dvor preskúmal vnútroštátne opatrenia upravujúce reklamu uskutočňovanú podnikom v súvislosti s tovarom, ktorý ponúka na predaj, len z hľadiska slobody pohybu tovaru.²⁹ Distribúcia reklamných oznamov sa považovala skôr za druhoradý prvok vo vzťahu k predaju predmetného tovaru ako za samotný cieľ.³⁰ Súdny dvor posúdil len z hľadiska článku 34 ZFEÚ aj vnútroštátne opatrenia upravujúce predaj tovaru cez internet, hoci tento predaj predstavuje službu informačnej spoločnosti.³¹

64. Na základe uplatnenia tohto prístupu v prejednávanej veci sa podľa môjho názoru možno odôvodnene domnievať, že hoci cieľom reklamnej kampane nebolo propagovať konkrétne výrobky ponúkané na predaj spoločnosťou A, ale služby online predaja poskytované touto spoločnosťou, distribúcia reklamných oznamov bola vedľajšia vo vzťahu k predaju týchto výrobkov.

65. Záver, podľa ktorého sa majú opatrenia, o ktoré ide vo veci samej, vyplývajúce z uplatňovania článkov R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia, posudzovať len z hľadiska článku 34 ZFEÚ, nie je spochybnený rozsudkom vo veci *Gourmet International Product*³², ktorý uvádza francúzska vláda na podporu tvrdenia, že tieto opatrenia by sa mali posudzovať tiež z hľadiska článku 56 ZFEÚ.

66. V tomto rozsudku Súdny dvor preskúmal vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá obmedzovala možnosti reklamy na alkoholické nápoje, postupne z hľadiska voľného pohybu tovaru a slobodného poskytovania služieb.³³ Súdny dvor postupoval rovnako aj v rozsudkoch vo veci *De Agostini* a *TV-Shop*³⁴ a vo veci *ARD*³⁵, pokiaľ ide o vnútroštátne právne predpisy, ktoré upravovali televíznu reklamu na výrobky. Súdny dvor v týchto rozsudkoch rozhodol, že tieto vnútroštátne právne predpisy, aj keď môžu predstavovať spôsoby predaja vylúčené z pôsobnosti voľného pohybu tovaru, musia byť posudzované z hľadiska slobodného poskytovania služieb.

67. Na rozdiel od prejednávanej veci, ktorá sa týka reklamy vykonávanej lekárnou na jej vlastné služby online predaja, sa tieto rozsudky týkali reklamných služieb, ktoré dodával poskytovateľ usadený v jednom členskom štáte príjemcovi (inzerentovi) usadenému v inom členskom štáte.³⁶ V tomto kontexte sa podmienky cezhraničného poskytovania reklamnej služby nemohli považovať za vedľajšie vo vzťahu k predaju tovaru inzerentom.

68. Z toho vyplýva, že opatrenia, o ktoré ide vo veci samej, založené na uplatnení článkov R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia, treba preskúmať z hľadiska článku 34 ZFEÚ bez toho, aby bolo potrebné tiež overiť ich súlad s článkom 56 ZFEÚ.

28 Rozsudok z 26. mája 2005, *Burmanjer a i.* (C-20/03, EU:C:2005:307, body 33 a 34).

29 Pozri rozsudok z 25. marca 2004, *Karner* (C-71/02, EU:C:2004:181, bod 35).

30 Pozri rozsudok z 25. marca 2004, *Karner* (C-71/02, EU:C:2004:181, bod 47).

31 Rozsudky z 11. decembra 2003, *Deutscher Apothekerverband* (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 65 a nasl.), ako aj z 2. decembra 2010, *Ker-Optika* (C-108/09, EU:C:2010:725, body 44 až 46).

32 Rozsudok z 8. marca 2001, (C-405/98, EU:C:2001:135).

33 Rozsudok z 8. marca 2001 (C-405/98, EU:C:2001:135, body 13 až 42).

34 Rozsudok z 9. júla 1997 (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1997:344, body 39 až 54).

35 Rozsudok z 28. októbra 1999 (C-6/98, EU:C:1999:532, body 45 až 52).

36 Rozsudky z 9. júla 1997, *De Agostini a TV-Shop* (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1997:344), a z 28. októbra 1999, *ARD* (C-6/98, EU:C:1999:532), sa teda týkali služieb vysielania televíznej reklamy poskytovaných subjektmi usadenými v jednom členskom štáte pre inzerentov v inom členskom štáte. Rozsudok z 8. marca 2001, *Gourmet International Products* (C-405/98, EU:C:2001:135), sa týkal práva tlačových podnikov so sídlom na území jedného členského štátu ponúkať reklamný priestor v ich publikáciách potenciálnym inzerentom usadeným v iných členských štátoch.

b) O kvalifikácii predmetných opatrení ako „opatrení s rovnocenným účinkom“

69. Článok 34 ZFEÚ zakazuje medzi členskými štátmi množstevné obmedzenia dovozu a všetky opatrenia s rovnocenným účinkom. Súdny dvor od vydania rozsudku vo veci Dassonville³⁷ zastáva názor, že akékoľvek opatrenie členského štátu, ktoré môže priamo alebo nepriamo, skutočne alebo potenciálne brániť obchodu v rámci Únie, predstavuje opatrenie s rovnocenným účinkom ako množstevné obmedzenia v zmysle tohto článku.

70. Podľa judikatúry vyplývajúcej z rozsudku vo veci Keck a Mithouard³⁸ nemôže byť obchod medzi členskými štátmi priamo alebo nepriamo, skutočne alebo potenciálne narušený v zmysle tejto judikatúry, ak sa na výrobky pochádzajúce z iných členských štátov uplatnia vnútroštátne ustanovenia obmedzujúce alebo zakazujúce určité spôsoby predaja, pokiaľ sa uplatňujú na všetky dotknuté subjekty vykonávajúce svoju činnosť na vnútroštátnom území a pokiaľ ovplyvňujú rovnakým spôsobom tak z právneho, ako aj z faktického hľadiska uvádzanie domácich výrobkov a výrobkov pochádzajúcich z iných členských štátov na trh.

71. Súdny dvor pri viacerých príležitostiach považoval vnútroštátne právne predpisy obmedzujúce možnosti podniku robiť reklamu za opatrenia obmedzujúce určité spôsoby predaja.³⁹ Tieto opatrenia preto nespádajú do pôsobnosti článku 34 ZFEÚ, ak sú splnené obe vyššie uvedené podmienky.

72. Prvá z týchto podmienok je v prejednávanej veci zjavne splnená. Vnútroštátny súd totiž vychádza zo zásady, podľa ktorej, ako to posúdil Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž), sa články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia uplatňujú na všetky lekárne, ktoré predávajú lieky francúzskej verejnosti, bez ohľadu na to, či sú usadené vo Francúzsku alebo v inom členskom štáte.

73. Oveľa citlivejšia je otázka, či je splnená aj druhá z uvedených podmienok. V tejto súvislosti Súdny dvor opakovane rozhodol, že vnútroštátne ustanovenia, ktoré zakazujú určité druhy reklamy v konkrétnych odvetviach, ovplyvňujú rovnakým spôsobom tak z právneho, ako aj z faktického hľadiska uvádzanie výrobkov pochádzajúcich z iných členských štátov a domácich výrobkov na trh, takže predstavujú spôsoby predaja, ktoré nespádajú do pôsobnosti článku 34 ZFEÚ.⁴⁰ V daných veciach išlo najmä o pravidlo profesijnej etiky, ktoré farmaceutom zakazovalo robiť reklamu mimo svojej lekárne na doplnkové lekárenské výrobky, ktoré sú oprávnení uvádzať na trh.⁴¹

74. Súdny dvor však neposudzoval rovnakým spôsobom vnútroštátne ustanovenia, ktoré stanovujú úplný zákaz reklamy alebo prinajmenšom konkrétnej formy propagácie výrobku legálne predávaného v dotknutom členskom štáte.

37 Rozsudok z 11. júla 1974 (8/74, EU:C:1974:82, bod 5). Pozri tiež najmä rozsudok z 3. júla 2019, Delfarma (C-387/18, EU:C:2019:556, bod 20 a citovaná judikatúra).

38 Rozsudok z 24. novembra 1993 (C-267/91 a C-268/91, EU:C:1993:905, bod 16). Pozri tiež najmä rozsudky z 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, bod 51); z 12. novembra 2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, bod 103), ako aj z 21. septembra 2016, Etablissements Fr. Colruyt (C-221/15, EU:C:2016:704, bod 35).

39 Pozri rozsudky z 15. decembra 1993, Hünermund a i. (C-292/92, EU:C:1993:932, bod 22); z 9. februára 1995, Leclerc-Siplec (C-412/93, EU:C:1995:26, bod 22); z 9. júla 1997, De Agostini a TV-Shop (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1997:344, bod 39); z 28. októbra 1999, ARD (C-6/98, EU:C:1999:532, bod 46); z 8. marca 2001, Gourmet International Products (C-405/98, EU:C:2001:135, body 19 a 20), ako aj z 25. marca 2004, Karner (C-71/02, EU:C:2004:181, bod 39).

40 Pozri rozsudky z 15. decembra 1993, Hünermund a i. (C-292/92, EU:C:1993:932, bod 22); z 9. februára 1995, Leclerc-Siplec (C-412/93, EU:C:1995:26, bod 24), ako aj z 25. marca 2004, Karner (C-71/02, EU:C:2004:181, bod 42).

41 Rozsudok z 15. decembra 1993, Hünermund a i. (C-292/92, EU:C:1993:932, body 22 až 24).

75. Tento prístup svedčí o tom, že Súdny dvor priznáva reklame značný význam pri uľahčení prístupu výrobkov pochádzajúcich z jedného členského štátu na trh iného členského štátu.⁴² To platí tým skôr, ak sa reklama týka portálu online predaja určitého podniku. Predaj cez internet totiž predstavuje osobitne účinný spôsob uvádzania na trh v jednom členskom štáte pre lieky pochádzajúce z iného členského štátu.⁴³ A v tejto súvislosti uviedla, že reklama predstavuje jediný spôsob, ako môže lekárňou so sídlom v inom členskom štáte prilákať francúzskych zákazníkov na svoju internetovú stránku, keďže nemá zviditeľnenie, aké ponúka existencia kamennej lekárne vo Francúzsku.

76. V rozsudku vo veci Gourmet International Products⁴⁴ sa teda rozhodlo, že zákaz akejkoľvek reklamy na alkoholické nápoje určenej spotrebiteľom prostredníctvom oznámení v tlači, rádiu a televízii, priamym odosielaním nevyžiadanej materiálu alebo jeho zobrazovaním na verejných komunikáciách, môže sťažiť prístup na trh viac pre výrobky pochádzajúce z iných členských štátov ako pre vnútroštátne výrobky, s ktorými je spotrebiteľ spontánne lepšie oboznámený.⁴⁵

77. Súdny dvor naopak v rozsudku vo veci Karner⁴⁶ konštatoval, že zákaz, ktorý sa netýka konkrétnej formy propagácie ako takej, hoci v zásade môže obmedziť celkový objem predaja v dotknutom členskom štáte, a teda aj znížiť objem predaja tovarov pochádzajúcich z iných členských štátov, neovplyvňuje uvádzanie týchto výrobkov na trh vo väčšej miere ako uvádzanie domácich výrobkov na trh.

78. Na účely určenia, či vnútroštátne opatrenie vedie k úplnému zákazu reklamy alebo aspoň k zákazu konkrétnej formy reklamy v zmysle tejto judikatúry, možno podľa môjho názoru určité poznatky analogicky vyvodiť z definície, ktorú uviedol Súdny dvor v súvislosti s podobným pojmom použitým v článku 24 ods. 1 smernice 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu⁴⁷. Podľa tohto ustanovenia členské štáty odstránia všetky úplné zákazy obchodnej komunikácie v regulovaných povolaniach. Podľa Súdného dvora sa v tomto kontexte za úplné zákazy musia považovať nielen pravidlá zakazujúce členom takéhoto povolania využívať obchodnú komunikáciu bez ohľadu na jej formu, ale aj tie, ktoré zakazujú využívanie jednej alebo viacerých foriem obchodnej komunikácie. Pojem „úplné zákazy“ sa teda vzťahuje na profesijné pravidlá zakazujúce oznamovať informácie o poskytovateľovi služieb alebo o jeho činnosti v jednom alebo vo viacerých médiách.⁴⁸ Podľa môjho názoru je možné túto definíciu prebrať v rámci uplatňovania článku 34 ZFEÚ.

79. V prejednávanej veci, ako tvrdí francúzska vláda a Komisia, zákaz uskutočňovať reklamu na služby online predaja liekov vo forme hromadného odosielania prospektov poštou, vrátane ich vkladania do balíkov obchodných partnerov, prípadne ponúkajú zliav, nemá na prvý pohľad samo osebe za následok úplné zakázanie určitej formy reklamy, konkrétne reklamy prostredníctvom pošty, na tieto výrobky.

42 Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Leclerc-Siplec (C-412/93, EU:C:1994:393, body 19 až 22); návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs v spojených veciach De Agostini a TV-Shop (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1996:333, bod 99), ako aj analogicky rozsudok z 5. apríla 2011, Société fiduciaire nationale d'expertise comptable (C-119/09, EU:C:2011:208, bod 43).

43 Pozri rozsudok z 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 74), a analogicky rozsudok z 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, bod 54).

44 Rozsudok z 8. marca 2001 (C-405/98, EU:C:2001:135, bod 21).

45 Chcem tiež poznamenať, že v rozsudku z 9. júla 1997, De Agostini a TV-Shop (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1997:344, bod 44), Súdny dvor rozhodol, že úplný zákaz reklamy zameranej na deti mladšie ako 12 rokov a klamlivej reklamy môže predstavovať prekážku, na ktorú sa vzťahuje článok 34 ZFEÚ, pokiaľ sa preukáže, že tento zákaz neovplyvňuje rovnakým spôsobom tak z právneho, ako aj z faktického hľadiska uvádzanie výrobkov pochádzajúcich z iných členských štátov a domácich výrobkov na trh. Súdny dvor zveril vnútroštátnemu súdu úlohu vykonať toto overenie.

46 Rozsudok z 25. marca 2004 (C-71/02, EU:C:2004:181, bod 42). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 28. októbra 1999, ARD (C-6/98, EU:C:1999:532, bod 48).

47 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, 2006, s. 36).

48 Pozri rozsudok z 5. apríla 2011, Société fiduciaire nationale d'expertise comptable (C-119/09, EU:C:2011:208, bod 29).

80. A však tvrdí, že články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia, ako ich vykladá a uplatňuje Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž), *de facto* označujú akúkoľvek reklamu vykonanú lekárnou za reklamu, ktorá je potenciálne v rozpore s dôstojnosťou povolania, a akúkoľvek zľavu z ceny ako zľavu predstavujúcu riziko nabádania k nadmernej spotrebe liekov.⁴⁹ A vytýka Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž), že nestanovil žiadne kritérium, ktoré by umožňovalo kvalifikovať danú reklamnú prax ako „hromadnú“, a ani hranicu, od ktorej sa propagácia považuje za povzbudzujúcu k nadmernej spotrebe liekov. Holandská vláda sa tiež domnieva, že francúzske právo vo všeobecnosti zakazuje akúkoľvek formu reklamy uskutočňovanú farmaceutmi tak online, ako aj mimo internetu.

81. Daniel B a i. odpovedajú, že v súvislosti s vytvorením internetovej stránky lekárne môže byť vydaná tlačová správa, v ktorej bude uvedená adresa tejto stránky. Farmaceuti môžu v tlači tiež propagovať ich činnosti online predaja.⁵⁰ Na druhej strane sa zdá, že Daniel B a i. pripúšťajú, že francúzske právo zakazuje lekárniam uskutočňovať prinajmenšom reklamu prostredníctvom pošty určenú jednotlivcom.

82. Za týchto okolností prináleží Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), aby overil, či tieto ustanovenia sami osebe alebo v spojení s inými zákonmi alebo právnymi predpismi majú za následok úplný zákaz reklamy uskutočňovanej poštou na služby online predaja liekov. V prípade kladnej odpovede na túto otázku by sa obmedzenia zavedené článkami R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia mali kvalifikovať ako opatrenia s rovnocenným účinkom v zmysle článku 34 ZFEÚ. V takom prípade bude úlohou vnútroštátneho súdu preskúmať, či sú tieto obmedzenia napriek tomu odôvodnené niektorým z dôvodov všeobecného záujmu vymenovaných v článku 36 ZFEÚ alebo naliehavými požiadavkami.⁵¹

c) O odôvodnení opatrení s rovnocenným účinkom

83. Francúzska vláda tvrdí, že cieľom článku R. 4235-22 Zákonníka verejného zdravia je, ako to uvádza jeho znenie, chrániť dôstojnosť povolania farmaceuta. Tento cieľ prispieva k sledovaniu širšieho cieľa ochrany verejného zdravia. Cieľom článku R. 4235-64 tohto zákonníka je zabrániť nadmernej alebo nevhodnej spotrebe liekov, a preto slúži tiež na ochranu verejného zdravia.

84. Ochrana verejného zdravia predstavuje cieľ všeobecného záujmu výslovne uznaný v článku 36 ZFEÚ. Okrem toho Súdny dvor už uznal legitimitu konkrétnejších cieľov, ktoré spočívajú v zabezpečení nezávislosti, dôstojnosti a bezúhonnosti regulovaného povolania,⁵² ako aj v predchádzaní nadmernému alebo nesprávne užívaniu liekov.⁵³

49 A sa odvoláva na stanovisko Úradu pre hospodársku súťaž (Francúzsko) č. 19-A-08 zo 4. apríla 2019 o odvetviach distribúcie liekov v mestách a súkromnej biomedicíne. Tento orgán v ňom tvrdí, že nepresnosť pojmov „nabádanie zákazníkov“ a „dôstojnosť povolania farmaceuta“ vedie stanoviskové orgány k sankcionovaniu akejkoľvek formy online reklamy, či už sa týka lekárne, predávaných výrobkov alebo ponúkaných služieb.

50 Daniel B a i. odkazujú na článok R. 5125-26 Zákonníka verejného zdravia, ktorý stanovuje: „Reklama v prospech lekární je povolená iba za podmienok a výhrad vymedzených nasledovne:

1. Zriadenie a prevod lekárne, zmena majiteľa lekárne, ako aj vytvorenie internetovej stránky lekárne môžu viesť k tlačovej správe, ktorá sa obmedzuje na uvedenie mena farmaceuta, jeho akademickej, nemocničnej a vedeckej kvalifikácie..., adresy internetovej stránky lekárne, mena predchodcu, adresy lekárne s prípadným uvedením obchodných činností, ktoré sú zaradené do zoznamu uvedeného v prvom odseku článku L. 5125-24. Toto oznámenie sa vopred zašle Conseil régional de l'ordre des pharmaciens (Regionálna rada lekárskej komory). Jeho rozmery nesmú prekročiť 100 [cm²].

2. Okrem prostriedkov informovania o lekárnach uvedených v článku R. 4235-57 môžu farmaceuti uverejňovať v tlači oznámenia o činnostiach uvedených v bode 1 vyššie s maximálnymi rozmermi 100 [cm²], ktoré obsahujú ich meno a adresu, ako aj ich telefónne a faxové čísla a otváracie hodiny lekárne.“

51 Pozri najmä rozsudok z 9. júla 1997, De Agostini a TV-Shop (C-34/95 až C-36/95, EU:C:1997:344, bod 45).

52 Pozri analogicky z hľadiska slobodného poskytovania služieb rozsudky z 5. apríla 2011, Société fiduciaire nationale d'expertise comptable (C-119/09, EU:C:2011:208, bod 30), z 12. septembra 2013, Konstantinides (C-475/11, EU:C:2013:542, bod 57), ako aj zo 4. mája 2017, Vanderborght (C-339/15, EU:C:2017:335, bod 68).

53 Rozsudok z 19. mája 2009, Apothekerammer des Saarlandes a i. (C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 33).

85. Ciele uvádzané francúzskou vládou však môžu odôvodniť predmetné opatrenia len vtedy, ak sú tieto vhodné na zabezpečenie dosiahnutia týchto cieľov a nejdú nad rámec toho, čo je nevyhnutné na ich dosiahnutie.⁵⁴

86. Dôkazné bremeno týkajúce sa vhodnosti a nevyhnutnosti opatrenia na dosiahnutie sledovaných cieľov spočíva v každom jednotlivom prípade na vnútroštátnych orgánoch. Pri skúmaní vnútroštátnej právnej úpravy z hľadiska odôvodnenia týkajúceho sa ochrany zdravia a života ľudí je vnútroštátny súd povinný objektívne posúdiť, či dôkazné prostriedky predložené dotknutým členským štátom umožňujú rozumne usúdiť, že zvolené prostriedky sú spôsobilé na dosiahnutie sledovaných cieľov, ako aj to, či je možné dosiahnuť tieto ciele opatreniami menej obmedzujúcimi voľný pohyb tovarov.⁵⁵

87. V rámci tohto testu proporcionality je potrebné zohľadniť skutočnosť, že zdravie a život osôb sú podľa ustálenej judikatúry na prvom mieste medzi vecami a záujmami chránenými článkom 36 Zmluvou o FEÚ. Členským štátom prináleží rozhodnúť o úrovni, na ktorej chcú zaistiť ochranu verejného zdravia, a o spôsobe, akým sa má táto úroveň dosiahnuť. Vzhľadom na to, že sa táto úroveň môže v jednotlivých členských štátoch líšiť, Súdny dvor v tejto súvislosti priznal členským štátom určitú mieru voľnej úvahy.⁵⁶

88. Súdny dvor okrem toho opakovane zdôraznil veľmi špecifickú povahu liekov, ktorých terapeutické účinky ich podstatne odlišujú od iných tovarov.⁵⁷ Tieto terapeutické účinky spôsobujú, že pokiaľ sa lieky užívajú v prípadoch, keď to nie je nevyhnutné, alebo pokiaľ sa užívajú nesprávne, môžu vážne poškodiť zdravie bez toho, aby si to mohol pacient pri ich užívaní uvedomiť.⁵⁸

89. Pokiaľ ide o obchodnú komunikáciu týkajúcu sa služieb zdravotnej starostlivosti, Súdny dvor v rozsudku vo veci Vanderborgh⁵⁹ rozhodol, že intenzívne využívanie reklamy alebo použitie agresívnych propagačných oznámení, môže tým, že poškodzuje povest' zubárskeho povolania, zhoršuje vzťah medzi zubnými lekármi a ich pacientmi alebo uprednostňuje nevhodnú či zbytočnú starostlivosť, ohrozovať ochranu zdravia a poškodzovať dôstojnosť povolania zubného lekára. Ako uvádza francúzska vláda, tento záver je vzhľadom na vzťah dôvery, ktorý musí existovať aj medzi farmaceutom a jeho zákazníkom, analogicky uplatniteľný na reklamu, ktorú vykonáva lekáreň pre svoje služby online predaja liekov.⁶⁰

90. Vzhľadom na tieto úvahy sa domnievam, že zákaz hromadného vkladania reklamných letákov do balíkov obchodných partnerov najmä v prípade, že tieto letáky zobrazujú akciové zľavy založené na výške objednávky, je v prvom rade *spôsobilý* na dosiahnutie cieľa ochrany dôstojnosti povolania farmaceuta. Ako tvrdí španielska vláda, takéto vkladanie letákov predstavuje nebezpečenstvo, že lieky sa budú považovať za bežný tovar postavený na rovnakú úroveň ako spotrebné výrobky, akými sú odevy alebo obuv dodávané v balíkoch obchodného partnera. Distribúcia reklamných prospektov do poštových schránok potenciálnych spotrebiteľov vo veľkom rozsahu tiež vytvára obraz povolania farmaceuta ako komerčnej a obchodnej činnosti, čo môže zhoršiť vnímanie tohto povolania zo strany verejnosti. Rovnako ako francúzska, grécka a španielska vláda sa domnievam, že členský štát je oprávnený považovať túto prax za takú, ktorá je v rozpore s dôstojnosťou tohto povolania.

54 Pozri najmä rozsudky z 13. júla 2004, Bacardi France (C-429/02, EU:C:2004:432, bod 33); z 18. júna 2019, Rakúsko/Nemecko (C-591/17, EU:C:2019:504, bod 122), ako aj z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 69).

55 Pozri rozsudky z 23. decembra 2015, Scotch Whisky Association a i. (C-333/14, EU:C:2015:845, bod 56), ako aj z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 70 a citovaná judikatúra).

56 Pozri najmä rozsudky z 19. mája 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a i. (C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 19); z 27. októbra 2016, Audace a i. (C-114/15, EU:C:2016:813, bod 70), ako aj z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 71). Pozri tiež odôvodnenie 22 smernice 2011/62.

57 Pozri najmä rozsudky z 19. mája 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a i. (vec C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 31), a z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 73). Pozri tiež odôvodnenie 22 smernice 2011/62.

58 Pozri najmä rozsudok z 19. mája 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a i. (C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 32).

59 Rozsudok zo 4. mája 2017 (C-339/15, EU:C:2017:335, bod 69).

60 V rozsudkoch z 2. apríla 2009, Damgaard (C-421/07, EU:C:2009:222, bod 22), a z 5. mája 2011, Novo Nordisk (C-249/09, EU:C:2011:272, bod 32), Súdny dvor tiež rozhodol, že reklama na lieky môže poškodiť verejné zdravie.

91. Článok R. 4235-22 Zákonníka verejného zdravia navyše zodpovedá pravidlám stanoveným v Etickom kódexe Spoločenstva pre komunikáciu farmaceutov⁶¹, ktorý Daniel B a i. pripojili k svojim písomným pripomienkam.⁶² Podľa tohto kódexu „ak sú povolené reklamy a akciové ponuky, mali by si zachovávať profesionálny vzťah, ktorý sa vyžaduje od lekární“.

92. Okrem toho, keďže akciové zľavy ponúkané na reklamných prospektoch a založené na výške objednávky mali konkrétne nabádať k nákupu liekov najmä na internetovej stránke predmetnej lekární, pričom pacienti mali míňať sumy presahujúce určitú hranicu, zákaz týchto akciových ponúk bol podľa môjho názoru vhodný na dosiahnutie cieľa, ktorým je zabrániť nadmernej spotrebe liekov.

93. V tejto súvislosti treba zamietnuť argumentáciu uvádzanú v podstate spoločnosťou A, podľa ktorej zákaz takýchto akciových ponúk nie je v prejednávanej veci prospešný, a ani *a fortiori* nevyhnutný na ochranu verejného zdravia, keďže táto spoločnosť predáva okrem doplnkových lekárenských výrobkov výlučne lieky vydávané bez lekárskeho predpisu. Podľa A, keďže takéto lieky predstavujú menšie zdravotné riziko ako lieky viazané na predpis, záujem verejného zdravia neodôvodňuje prijatie restriktívnych opatrení určených na obmedzenie alebo úpravu ich spotreby.

94. Ako v podstate uviedla francúzska a grécka vláda na pojednávaní, skutočnosť, že výdaj určitých liekov si nevyžaduje zásah lekára, v žiadnom prípade neznamená, že tieto lieky nemajú nežiaduce sekundárne účinky a nepredstavujú výrazné riziko pre verejné zdravie, najmä ak sú užívané v nadmerných množstvách. Súdny dvor navyše uznal riziko spojené s nadmernou spotrebou alebo zneužívaním liekov bez toho, aby toto riziko obmedzil len na lieky, ktorých výdaj je viazaný na lekársky predpis.⁶³

95. Pokiaľ ide v druhom rade o *nevyhnutnosť* predmetných zákazov, pripomínam, že Súdny dvor v rozsudku vo veci Vanderborght⁶⁴ rozhodol, že vnútroštátna právna úprava, ktorá všeobecne a úplne zakazuje akúkoľvek formu reklamy používanú zubnými lekármi na propagáciu ich činností zubnej starostlivosti, prekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na ochranu verejného zdravia a dôstojnosti povolania zubného lekára. Na druhej strane podľa Súdneho dvora vnútroštátna právna úprava, ktorá prípadne veľmi podrobne upravuje, akou formou a akým spôsobom môžu zubní lekári používať komunikačné nástroje, zahŕňa menej obmedzujúce opatrenia zlučiteľné s článkom 56 ZFEÚ. Toto odôvodnenie možno podľa môjho názoru použiť aj na obmedzenia týkajúce sa foriem a spôsobov reklamy, ktorú môžu lekární využívať pre výrobky, ktoré predávajú, a pre služby, ktoré poskytujú.

96. Podľa názoru Daniela B a i., ako aj francúzskej a gréckej vlády sa články R. 4235-22 a R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia obmedzujú na stanovenie striktnej regulácie foriem a spôsobov reklamy, ktorú môžu vykonávať lekární.

97. Ako je uvedené vyššie⁶⁵, A na druhej strane namieta kumulovaný účinok viacerých obmedzení, ktoré stanovuje francúzske právo pre reklamu súvisiacu so službami online predaja liekov. Holandská vláda sa podobne ako A pýta, či francúzska právna úprava v skutočnosti neobsahuje všeobecný zákaz reklamy pre farmaceutov. Komisia sa tiež domnieva, že francúzske právne predpisy podstatne obmedzujú reklamu vo všetkých jej možných formách. Žiadny z týchto účastníkov konania a oprávnených subjektov však nepopiera, že, ako zdôraznili Daniel B a i. a Komisia, reklama na služby online predaja poskytované lekárnou je za dodržania určitých podmienok stále možná prinajmenšom v tlačenej podobe.

61 Vypracovaný 14. júna 2001 pod záštitou Lekárnického združenia Európskej únie (PGEU). Pozri v tejto súvislosti prvú správu Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru z 21. novembra 2011 o uplatňovaní smernice [2000/31], COM(2003) 702 final (s. 12).

62 V článku 8 ods. 2 smernice 2000/31 normotvorca vyzval na prijatie kódexov správania na úrovni Únie pre regulované povolania.

63 Pozri bod 88 vyššie.

64 Rozsudok zo 4. mája 2017 (C-339/15, EU:C:2017:335, bod 72). Pozri tiež uznesenie z 23. októbra 2018, Conseil départemental de l'ordre des chirurgiens-dentistes de la Haute-Garonne (C-296/18, neuvverejnené, EU:C:2018:857, bod 18).

65 Pozri bod 80 vyššie.

98. Za týchto okolností sa nezdá, že by lekárne usadená v inom členskom štáte nemala žiadnu možnosť robiť reklamu na svoje služby online predaja určené pre francúzskych spotrebiteľov.⁶⁶ V každom prípade chcem poznamenať, že konanie vo veci samej sa týka výlučne toho, či sú právne predpisy, ktoré zakazujú farmaceutom viesť reklamnú kampaň na svoje služby online predaja, ktorá spočíva v zasielaní nevyžiadaných reklamných prospektov verejnosti, a prípadne v ponúkaní zliav z ceny objednaných liekov, v súlade s právom Únie. Na vyriešenie tejto veci nie je potrebné rozhodnúť o otázke, či sú ustanovenia Zákonníka verejného zdravia neprimerané v tom, že zakazujú aj iné formy reklamy.

99. Okrem toho A tvrdí, že zákaz akciových ponúk založených na výške objednávky prekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na zabránenie nadmernej spotreby liekov, keďže sa uplatňuje aj v prípade, keď objednávka obsahuje iba doplnkové lekárenské výrobky. Na základe spisu predloženého Súdnemu dvoru nie je možné určiť, či článok R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia zakazuje takéto akciové ponuky aj v prípade, že suma objednávky, ktorá sa berie do úvahy pre získanie zľavy, zahŕňa len doplnkové lekárenské výrobky bez akéhokoľvek lieku. V prípade kladnej odpovede by predmetný zákaz podľa môjho názoru prekračoval rámec toho, čo je nevyhnutné na zabránenie nadmernej spotreby liekov. Podľa môjho názoru by stačilo na dosiahnutie tohto cieľa zakázať akciové ponuky založené na výške objednávky, iba ak táto objednávka zahŕňa lieky.

100. V každom prípade sa mi však zdá, že samotný zákaz hromadného zasielania reklamných prospektov obsahujúcich akciové ponuky, o aké ide vo veci samej, potenciálnym spotrebiteľom je odôvodnený potrebou chrániť dôstojnosť povolania farmaceuta.

D. O zlučiteľnosti obmedzení digitálnej reklamy na služby online predaja liekov s právom Únie

101. Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, článok R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia vykladal Tribunal de commerce de Paris (Obchodný súd Paríž) tiež ako zákaz akciových ponúk spojených s výškou objednávky, ak sú zobrazené na internetovej stránke lekárne. Okrem toho nariadenie o technických predpisoch zakazuje lekárniam využívať platené odkazy vo vyhľadávačoch alebo v porovnaní cien. Keďže cieľom tejto techniky je prilákať na internetovú stránku lekárne potenciálnych spotrebiteľov, ktorí uskutočňujú vyhľadávanie na internete, platený odkaz má tiež reklamný charakter.⁶⁷

102. Z dôvodov uvedených nižšie sa domnievam, že zákaz zobrazovať na svojej internetovej stránke akciové ponuky na lieky a zákaz využívať platený odkaz patria do pôsobnosti článku 3 smernice 2000/31 (časť 1). Keďže tieto zákazy majú pôvod v členskom štáte miesta určenia služby informačnej spoločnosti a obmedzujú voľný pohyb tejto služby z dôvodu spadajúceho do koordinovanej oblasti, sú prípustné len za prísnych podmienok stanovených v odseku 4 tohto článku (časti 2 a 3).

1. O uplatniteľnosti článku 3 smernice 2000/31

103. Podľa článku 3 ods. 2 smernice 2000/31 členský štát miesta určenia služby informačnej spoločnosti v zásade nemôže obmedziť voľný pohyb tejto služby z dôvodov spadajúcich do koordinovanej oblasti vymedzenej v článku 2 písm. h) tejto smernice.

104. Chcem pripomenúť, že koordinovaná oblasť zahŕňa požiadavky, ktoré musí poskytovateľ služby online predaja splniť, pokiaľ ide o reklamu na túto službu uskutočňovanú na internete.⁶⁸

⁶⁶ Je tiež nesporné, že internetová stránka lekárne so sídlom v inom členskom štáte môže vždy využívať služby prirodzených (neplatených) odkazov vo vyhľadávačoch (pozri bod 136 nižšie).

⁶⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok Conseil d'État (Štátna rada) zo 4. apríla 2018, č. 407292 (FR:CECHR:2018:407292.20180404, bod 8).

⁶⁸ Tiež poznamenávam, že článok 8 ods. 1 smernice 2000/31 čiastočne harmonizoval používanie komerčných oznámení členmi regulovanej profesie, ktoré sú súčasťou služby informačnej spoločnosti alebo ktoré predstavujú takúto službu (pozri bod 108 nižšie).

105. Z tohto ustanovenia okrem toho vyplýva, že takéto požiadavky patria do koordinovanej oblasti „bez ohľadu na to, či sú všeobecnej povahy alebo či sú pre [poskytovateľov služieb informačnej spoločnosti alebo služieb tohto druhu] špeciálne navrhnuté“⁶⁹. Takisto okolnosť, že článok R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia sa vo všeobecnosti týka reklamy uskutočňovanej tak online, ako aj mimo internetu, nemôže z koordinovanej oblasti vylúčiť požiadavky, ktoré tento článok stanovuje.

106. V dôsledku toho členský štát miesta určenia služby online predaja v zásade nemôže obmedziť jej poskytovanie z dôvodu požiadaviek týkajúcich sa reklamy na internete.

107. Zákaz platených odkazov vo vyhľadávačoch tým, že obmedzuje možnosti robiť reklamu na službu online predaja, však obmedzuje voľný pohyb tejto služby. Keďže samotnú reklamu na internete možno považovať za službu informačnej spoločnosti, tento zákaz bráni aj jej voľnému pohybu. To isté platí pre zákaz ponúkať zľavy na internetovej stránke lekárne, keďže sa táto prax považuje za takú, ktorá nabáda k spotrebe liekov.

108. V tejto súvislosti nemožno uznať argumentáciu uvádzanú Danielom B a i., podľa ktorej článok 8 ods. 1 smernice 2000/31 uznáva primárnu právomoc členského štátu miesta určenia právne upraviť komerčné oznámenia členov regulovaného povolania, akým je povolanie farmaceuta.⁷⁰ Toto ustanovenie vyžaduje, aby členské štáty povolili komerčné oznámenia, ktoré tvoria súčasť služby informačnej spoločnosti alebo ktoré predstavujú takúto službu, pod podmienkou, že budú v súlade s pravidlami príslušnej profesie, ktoré sa týkajú najmä nezávislosti, dôstojnosti a cti danej profesie. Podľa môjho názoru toto ustanovenie nemožno chápať ako pravidlo, ktoré priznáva členskému štátu miesta určenia právomoc regulovať tieto komerčné oznámenia odchyľne od článku 3 ods. 1 a 2 smernice 2000/31. Článok 8 ods. 1 tejto smernice sa totiž nachádza v samostatnej kapitole s názvom „Zásady“, ktorá obsahuje rad ustanovení o minimálnej harmonizácii niektorých aspektov týkajúcich sa poskytovania služieb informačnej spoločnosti.⁷¹ Preto je článok 8 ods. 1 uvedenej smernice pozitívnym harmonizačným ustanovením, keďže zaväzuje každý členský štát, aby povolil členom regulovaného povolania usadeným na jeho území komerčne oznamovať svoju ponuku služieb informačnej spoločnosti pri rešpektovaní etických pravidiel uplatniteľných na toto povolanie.⁷²

109. S cieľom odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom je navyše potrebné určiť, či zákaz pre lekárne zobrazovať na svojej internetovej stránke akciové ponuky na lieky a využívať platený odkaz predstavujú podmienky stanovené členským štátom pre maloobchodný predaj liekov na jeho území v zmysle článku 85c ods. 2 smernice 2001/83.⁷³ Toto ustanovenie, ktorého obsah Súdny dvor zatiaľ nemal príležitosť objasniť, vedie k určitým ťažkostiam pri výklade, pokiaľ ide o jeho vzťah k článku 3 smernice 2000/31.

69 Pojem „koordinovaná oblasť“ vymedzený v článku 2 písm. h) smernice 2000/31 sa v tejto súvislosti odlišuje od pojmu „pravidlá vzťahujúce sa na služby“ v zmysle článku 1 ods. 1 písm. e) smernice 2015/1535. Tento posledný uvedený pojem sa totiž týka iba požiadaviek všeobecnej povahy, ktoré sa vzťahujú na zriaďovanie alebo vykonávanie činností služieb informačnej spoločnosti, s vylúčením pravidiel, ktoré sa netýkajú osobitne týchto služieb. Pozri v tejto súvislosti poznámku pod čiarou 81 nižšie.

70 Pojem „regulovaná profesia“ je vymedzený v článku 2 písm. g) smernice 2000/31.

71 Tieto aspekty zahŕňajú okrem komerčnej komunikácie (články 6 až 8) aj požiadavky týkajúce sa zriadenia a informácií (články 4 a 5), zmluvy uzatvorené elektronicky (články 9 až 11), ako aj zodpovednosť sprostredkovateľov poskytovateľov služieb (články 12 až 15).

72 V tejto súvislosti z rozsudku zo 4. mája 2017, Vanderborght (C-339/15, EU:C:2017:335, bod 49), vyplýva, že článok 8 ods. 1 smernice 2000/31 bráni tomu, aby členský štát zakázal akúkoľvek formu elektronickej komerčnej komunikácie týkajúcej sa poskytovania služieb zdravotnej starostlivosti, a to aj prostredníctvom internetovej stránky zriadenej poskytovateľom. Členské štáty naopak môžu v prípade potreby podrobne upraviť formy a spôsoby online komerčnej komunikácie. Pozri tiež uznesenie z 23. októbra 2018, Conseil départemental de la Ordre des chirurgiens-dentistes de la Haute-Garonne (C-296/18, neuvverejnené, EU:C:2018:857).

73 Okrem toho, ako som už zdôraznil v bodoch 50 až 54 vyššie, ustanovenia hláv VIII a VIIIa smernice 2001/83 sa neuplatňujú na reklamu, ktorej predmetom nie sú lieky, ale služby ponúkané konkrétnou lekárnou.

110. Na rozdiel od toho, čo tvrdí španielska vláda, smernica 2001/83 nepredstavuje *lex specialis*, ktorý má prednosť pred smernicou 2000/31. Ako vyplýva z článku 1 ods. 3 a odôvodnenia 11 smernice 2000/31, táto smernica existuje popri nástrojoch sekundárneho práva, ktoré sú osobitne uplatniteľné v určitých odvetviach. Iba odvetvia uvedené v článku 1 ods. 5 a v prílohe tejto smernice,⁷⁴ medzi ktoré nepatria ani služby online predaja, ani reklamné služby na lieky,⁷⁵ nespádajú do pôsobnosti zásady krajiny pôvodu stanovenej v jej článku 3.

111. Ako som už uviedol,⁷⁶ článok 85c ods. 2 smernice 2001/83 sa obmedzuje na pripomenutie právomoci členských štátov stanoviť podmienky maloobchodného výdaja liekov na ich územiach v rámci obmedzení stanovených Zmluvou o FEÚ. Týmto ustanovením nie sú dotknuté obmedzenia, ktoré stanovuje článok 3 ods. 2 smernice 2000/31, pokiaľ ide o právomoc členského štátu miesta určenia služieb online predaja liekov upraviť podmienky týkajúce sa výkonu týchto činností online predaja a s nimi súvisiacej reklamy na internete.

112. Vzhľadom na to, že oblasť koordinovaná smernicou 2000/31 zahŕňa podľa jej článku 2 písm. h) bodu i) požiadavky týkajúce sa vykonávania činnosti služby informačnej spoločnosti a táto kategória zahŕňa požiadavky, ktoré sa týkajú reklamy na takéto služby na internete, článok 85c ods. 2 smernice 2001/83 teda nemôže povoliť členskému štátu miesta určenia regulovať túto formu reklamy, a tým sa odchýliť od primárnej právomoci, ktorú článok 3 ods. 1 a 2 smernice 2000/31 priznáva v tejto oblasti členskému štátu pôvodu.

113. Článok 3 ods. 4 smernice 2000/31 však umožňuje členským štátom odchýliť sa od zásady krajiny pôvodu pri dodržaní hmotnoprávných a procesných podmienok uvedených v príslušnom poradí v písmenách a) a b) tohto ustanovenia. Ako vyplýva z rozsudku vo veci Airbnb Ireland,⁷⁷ tieto odchýlky môžu spočívať v tom, že v konkrétnom prípade sa na poskytovateľa služieb informačnej spoločnosti uplatňuje právna úprava, ktorá sa uplatňuje vo všeobecnosti na určitú kategóriu poskytovateľov alebo určité služby.

114. V prejednávanej veci je teda potrebné preskúmať, či sú splnené podmienky uvedené v článku 3 ods. 4 smernice 2000/31. Okrem toho nebude potrebné skúmať požiadavky týkajúce sa reklamy na internete z hľadiska ustanovení Zmluvy o FEÚ. Podľa judikatúry sa totiž akékoľvek vnútroštátne opatrenie v oblasti, ktorá bola predmetom vyčerpávajúcej harmonizácie na úrovni Únie, musí posudzovať vzhľadom na ustanovenia takéhoto harmonizačného opatrenia a nie na ustanovenia primárneho práva.⁷⁸ Článok 3 smernice 2000/31 presnejšie obsahuje pravidlo koordinácie, ktorého cieľom je zaručiť princíp o kontrole pri zdroji činností služieb informačnej spoločnosti v záležitostiach, ktoré spadajú do koordinovanej oblasti. Z logiky, z ktorej vychádza, vyplýva, že pokiaľ ide o tieto záležitosti, členské štáty sa môžu odchýliť od zásady krajiny pôvodu len za podmienok stanovených v odseku 4 tohto článku. Takéto odchýlky sa preto nemusia skúmať z hľadiska ustanovení Zmluvy o FEÚ.

74 Pozri článok 3 ods. 3 smernice 2000/31.

75 Článok 85c ods. 1 smernice 2001/83 je v rozsahu, v akom výslovne odkazuje na smernicu 2000/31, založený na predpoklade, že táto smernica sa uplatňuje na služby online predaja liekov.

76 Pozri bod 56 vyššie.

77 Rozsudok z 19. decembra 2019 (C-390/18, EU:C:2019:1112, bod 81 a nasl.).

78 Pozri najmä rozsudok z 12. novembra 2015, Visnapuu (C-198/14, EU:C:2015:751, bod 40 a citovaná judikatúra).

2. O dodržaní procesných podmienok stanovených v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31

115. Článok 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 stanovuje, že členský štát miesta určenia predmetnej služby musí pred prijatím opatrenia odchyľujúceho sa od odseku 2 tohto článku požiadať členský štát, v ktorom má poskytovateľ služby sídlo, aby prijal opatrenia. Ak tento posledný uvedený členský štát tejto žiadosti nevyhoví alebo neprijme dostatočné opatrenia, prvý členský štát musí Komisii a druhému členskému štátu oznámiť svoj úmysel prijať voči tomuto poskytovateľovi reštriktívne opatrenia.⁷⁹

116. A tvrdí, že Francúzska republika si nespĺnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31. Hoci prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vykonal toto overenie, zo spisu predloženého Súdnu dvoru nevyplýva, že by tento členský štát oznámil Komisii a členskému štátu, v ktorom má poskytovateľ služby sídlo, konkrétne Holandskému kráľovstvu, svoj úmysel uplatniť na tohto poskytovateľa článok R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia, ako aj nariadenie o technických predpisoch.⁸⁰

117. Ako poznamenala A, z databázy týkajúcej sa oznámení podľa smernice 2015/1535 vyplýva, že nariadenie o technických predpisoch, rovnako ako nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov, bolo oznámené Komisii na základe článku 5 ods. 1 tejto smernice.⁸¹ Takéto oznámenie však nemôže nahradiť oznámenie stanovené v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31. Oznamovacie povinnosti stanovené v týchto dvoch ustanoveniach sa totiž musia splniť v odlišnom časovom slede, majú rozdielne ciele a majú doplňujúci charakter.

118. Na jednej strane článok 5 ods. 1 smernice 2015/1535 stanovuje, že členské štáty oznámia Komisii návrhy právnych predpisov, ktoré sa týkajú najmä pravidiel vzťahujúcich sa na služby informačnej spoločnosti. Cieľom tohto oznámenia je umožniť Komisii, ako aj ostatným členským štátom,⁸² aby pred ich prijatím overili, či sú zamýšľané všeobecné a abstraktné pravidlá v súlade so základnými slobodami zaručenými Zmluvou o FEÚ.

119. Na druhej strane po prijatí týchto predpisov článok 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 ešte zaväzuje členský štát miesta určenia oznámiť členskému štátu pôvodu, ako aj Komisii svoj úmysel uplatniť uvedené predpisy, v konkrétnom prípade voči poskytovateľovi alebo určitej službe, pričom uvedie opatrenia, ktoré zamýšľa voči nemu prijať. Okrem toho členský štát miesta určenia môže pristúpiť k takémuto uplatneniu len vtedy, ak predtým požiadal členský štát pôvodu, aby prijal opatrenia, a tento posledný uvedený členský štát tejto žiadosti nevyhoviel alebo neprijal dostatočné opatrenia.

79 Článok 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 spresňuje, že to platí „bez dopadu na súdne konania, vrátane predbežných konaní a aktov vykonávaných v rámci vyšetrovania trestných činov“. Zdá sa, že táto doplňujúca veta v spojení s odôvodnením 26 smernice 2000/31 znamená, že uplatnenie vnútroštátnych pravidiel trestného práva a trestného konania s cieľom prijať všetky vyšetrovacie a ďalšie opatrenia potrebné na odhalenie a trestné stíhanie trestných činov v rozsahu, v akom bráni voľnému pohybu služieb informačnej spoločnosti, nie je potrebné oznamovať na základe článku 3 ods. 4 písm. b) tejto smernice. Chceme tiež zdôrazniť, že podľa článku 3 ods. 5 uvedenej smernice sa možno odchyliť od tejto oznamovacej povinnosti v naliehavých prípadoch.

80 Skutočnosť, že článok R. 4235-64 Zákonníka verejného zdravia sa netýka osobitne služieb online predaja, nezaväzuje Francúzsku republiku jej oznamovacej povinnosti podľa článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31. Koordinovaná oblasť v zmysle článku 2 písm. h) tejto smernice totiž zahŕňa všetky požiadavky, ktoré sa týkajú zriaďovania alebo vykonávania služieb informačnej spoločnosti bez ohľadu na to, či sa na tieto služby vzťahujú všeobecne alebo výlučne. Rozsah povinnosti oznamovať reštriktívne opatrenia stanovenej v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 sa v tejto súvislosti odlišuje od rozsahu povinnosti oznamovať návrhy technických predpisov uvedenej v článku 5 ods. 1 smernice 2015/1535. Ako vyplýva z článku 1 ods. 1 písm. e) tejto smernice „pravidlá vzťahujúce sa na služby“, ktoré sa majú oznamovať, zahŕňajú akúkoľvek požiadavku všeobecnej povahy týkajúcu sa zriaďovania alebo vykonávania činností služieb informačnej spoločnosti, s *vylúčením pravidiel, ktoré sa netýkajú osobitne týchto služieb*. Aj keď všeobecná požiadavka, ktorá sa týka zriaďovania alebo vykonávania služieb zahŕňajúcich okrem iného služby informačnej spoločnosti, nemusí byť oznámená na základe článku 5 ods. 1 smernice 2015/1535, úmysel dotknutého členského štátu uplatniť túto istú požiadavku v každom jednotlivom prípade vo vzťahu k danej službe musí byť oznámený podľa článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31. Táto argumentácia platí aj pre článok R. 4235-22 Zákonníka verejného zdravia.

81 Pozri databázu TRIS Komisie, <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/sk/search/?trisaction=search.detail&year=2016&num=41>.

82 Podľa článku 5 ods. 1 piateho pododseku smernice 2015/1535 Komisia po tom, ako jej bolo doručené oznámenie o návrhu technického predpisu od členského štátu, bezodkladne informuje o tomto návrhu ostatné členské štáty.

120. Súdny dvor vo veci Airbnb Ireland⁸³ rozhodol, že nesplnenie povinnosti predchádzajúceho oznámenia stanovenej v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31, rovnako ako povinnosti uvedenej v článku 5 ods. 1 smernice 2015/1535, spôsobuje, že právna úprava stanovujúca predmetné reštriktívne opatrenie je voči dotknutému poskytovateľovi služieb neúčinná. Túto neúčinnosť možno namietat' nielen v rámci trestného konania, ale aj, ako v prejednávanej veci, v spore medzi jednotlivcami.

121. V prípade, že vnútroštátny súd potvrdí, že Francúzska republika nedodržala procesné podmienky stanovené v článku 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31, mal by dospieť k záveru, že ustanovenia, o ktoré ide v spore vo veci samej, sú voči spoločnosti A neúčinné, bez toho, aby bolo potrebné overiť, či sú splnené hmotnoprávne podmienky uvedené v písmene a) tohto ustanovenia.⁸⁴ Tieto procesné a hmotnoprávne podmienky sú totiž kumulatívne.⁸⁵ Pre úplnosť sa však nižšie budem venovať preskúmaniu dodržania hmotnoprávnych podmienok stanovených v článku 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31.

3. O dodržaní hmotnoprávnych podmienok stanovených v článku 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31

122. Článok 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31 stanovuje, že akékoľvek opatrenie, ktoré obmedzuje voľný pohyb služieb informačnej spoločnosti, musí byť nevyhnutné na zabezpečenie verejného poriadku, ochrany verejného zdravia, verejnej bezpečnosti alebo ochrany spotrebiteľov, musí byť prijaté proti určitej službe, ktorá skutočne narušá tieto ciele alebo predstavuje závažné a podstatné ohrozenie týchto cieľov, a musí byť primerané uvedeným cieľom. Tieto podmienky nevyhnutnosti a proporcionality sa vo veľkej miere prekrývajú s podmienkami, ktorým je podriadený akýkoľvek zásah do základných slobôd zaručených v článkoch 34 a 56 ZFEÚ. Z tohto hľadiska, ako tvrdí Komisia, súlad predmetných opatrení s článkom 3 ods. 4 smernice 2000/31 treba posúdiť s prihliadnutím na judikatúru týkajúcu sa týchto ustanovení.

123. Na podporu zákazu akciových ponúk na internetovej stránke spoločnosti A sa francúzska vláda odvoláva na tie isté ciele, aké uvádza na podporu zákazu takýchto akciových ponúk, keď sú určené verejnosti na hmotných nosičoch. Tieto ciele spadajú do ochrany verejného zdravia, a preto v súlade s článkom 3 ods. 4 písm. a) bodom i) smernice 2000/31 predstavujú dôvody, ktoré môžu odôvodniť výnimku z odseku 2 tohto článku.

124. Platený odkaz, ktorého cieľom je zvýšiť viditeľnosť určitej lekárně tým, že jej internetová stránka sa zobrazí medzi prvými výsledkami vyhľadávča, ako taký neobsahuje propagačnú správu s obsahom, ktorý by mohol byť považovaný za nedôstojný pre povolanie farmaceuta alebo nabádajúci k spotrebe liekov. Pokiaľ ide o zákaz tejto praxe, francúzska vláda sa na pojednávaní dovoľavala potreby zabezpečiť vyvážené rozmiestnenie lekární po celom vnútroštátnom území. Podľa tejto vlády môže platený odkaz narušiť túto územnú rovnováhu tým, že umiestňovanie liekov na trh bude sústredovať do rúk veľkých lekární, ktoré ponúkajú online predaj. Tento jav môže zhoršiť situáciu lekárenskej „dezertifikácie“, ktorá už bola zaznamenaná v niektorých regiónoch Francúzska. Uvedená vláda spresňuje, že hoci nemožno vylúčiť, ako poznamenali A a Komisia, že internetový obchod s liekmi uľahčuje prístup osôb s bydliskom v najodľahlejších regiónoch k liekom vydávaným bez predpisu, vedľajším dôsledkom rozvoja tejto praxe by bolo sťaženie prístupu k liekom viazaným na lekársky predpis, ktoré môžu byť vydávané iba v kamennej lekárně.

83 Rozsudok z 19. decembra 2019 (C-390/18, EU:C:2019:1112, body 96 a 97).

84 V praxi má teda článok 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31 za následok, že jednotlivec nebude môcť na súdoch členského štátu namietat', že poskytovateľ služieb informačnej spoločnosti so sídlom v inom členskom štáte nedodržal požiadavky, najmä etické, platné v prvom členskom štáte, pokiaľ si vnútroštátny orgán tohto členského štátu predtým nesplnil procesné povinnosti stanovené týmto ustanovením.

85 Pozri rozsudok z 19. decembra 2019, Airbnb Ireland (C-390/18, EU:C:2019:1112, bod 99).

125. V tejto súvislosti Súdny dvor už uznal, že potreba zabezpečiť stabilné zásobovanie členského štátu liekmi na základné lekárske účely môže odôvodniť prekážku obchodu medzi členskými štátmi, keďže tento cieľ prispieva k ochrane zdravia a života ľudí.⁸⁶ V dôsledku toho cieľ uvádzaný francúzskou vládou na podporu zákazu platených odkazov predstavuje tiež dôvod uznaný ako legitímny článkom 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31.

126. Po tomto spresnení chcem pripomenúť, že vnútroštátnym orgánom prináleží predložiť dôkaz o spôsobilosti a nevyhnutnosti opatrenia obmedzujúceho základné slobody pohybu na účely zabezpečenia dosiahnutia sledovaného legitímneho cieľa.⁸⁷

127. V tejto súvislosti sa úvahy rozvinuté v bodoch 90 až 99 vyššie týkajúce sa spôsobilosti a nevyhnutnosti zákazu akciových ponúk, ktoré sú určené verejnosti prostredníctvom prospektov zasielaných do ich poštových schránok a ktoré spočívajú v znížení ceny, ak objednávka prekročí určitú sumu, uplatnia obdobne v prípade, keď sú tieto akciové ponuky zobrazené na internetovej stránke lekárne.

128. Pokiaľ ide o zákaz platených odkazov, A a Komisia spochybňujú v prvom rade jeho *spôsobilosť* dosiahnuť cieľ sledovaný francúzskymi orgánmi. Podľa názoru spoločnosti A je viac pravdepodobné, že rôzne obmedzenia reklamy na služby online predaja liekov zabráni vstupu nových, často menších subjektov na francúzsky trh. Pokiaľ ide o Komisiu, tá pochybuje o existencii dostatočnej príčinnej súvislosti medzi uskutočňovaním reklamnej kampane na online predaj liekov a zánikom kamenných lekární. V tejto súvislosti Komisia tvrdí, že tradičné kamenné lekárne naďalej využívajú určité konkurenčné výhody, najmä z hľadiska prístupu k výrobkom a ich okamžitého výdaja. Zdôrazňuje tiež, že tieto lekárne si zachovávajú monopol na predaj liekov viazaných na predpis.

129. Podľa môjho názoru údajná neexistencia preukázanej príčinnej súvislosti medzi zákazom platených odkazov a predchádzaním riziku zániku veľkého počtu lekární v odľahlých oblastiach nemôže sama osebe brániť spôsobilosti tohto zákazu dosiahnuť uvádzaný cieľ. Podľa judikatúry, ak totiž existuje neistota o existencii alebo rozsahu rizík pre zdravie ľudí, konkrétne vrátane rizika pre zaistenie spoľahlivého a kvalitného zásobovania obyvateľstva liekmi, dotknutý členský štát je oprávnený prijať ochranné opatrenia bez toho, aby musel čakať, kým sa existencia týchto rizík naplno prejaví. V takejto situácii môže tento členský štát prijať opatrenia, ktoré čo najviac znížia riziko pre verejnú zdravie.⁸⁸

130. Domnievam sa však, že dotknutý členský štát je stále povinný odôvodniť existenciu údajného rizika, ako aj primeranú pravdepodobnosť príčinnej súvislosti medzi reštriktívnym opatrením a znížením tohto rizika, alebo zároveň medzi praxou, ktorá sa má týmto opatrením obmedziť, a zvyšovaním uvedeného rizika.⁸⁹

131. Inými slovami, ak sa členský štát na podporu reštriktívneho opatrenia odvoláva na potrebu zabrániť vzniku rizika, akým je napríklad výskyt alebo zhoršenie javu zmenšovania územnej siete verejných lekární, nemožno ho nútiť, aby predložil empirické dôkazy, ktoré by jednoznačne preukazovali existenciu príčinnej súvislosti medzi dotknutým opatrením a požadovaným účinkom. Takýto dôkaz by totiž znamenal čakanie na uskutočnenie tohto rizika, aby bolo možné overiť, či

86 Pozri najmä rozsudky z 19. mája 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a i. (Vec C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 28), ako aj z 19. októbra 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776, bod 31).

87 Pozri bod 86 vyššie.

88 Pozri najmä rozsudky z 19. mája 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a i. (C-171/07 a C-172/07, EU:C:2009:316, bod 30), ako aj z 18. septembra 2019, VIPA (C-222/18, EU:C:2019:751, bod 72 a citovaná judikatúra). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok z 23. decembra 2015, Scotch Whisky Association a i. (C-333/14, EU:C:2015:845, bod 57).

89 Tento prístup odráža zásadu predchádzania škodám zaručenú v článku 191 ods. 2 ZFEÚ. Ak sa ukáže nemožné určiť s istotou existenciu alebo rozsah uvádzaného rizika z dôvodu nepresvedčivej povahy výsledkov vykonaných štúdií, ale pravdepodobnosť skutočnej škody pre verejnú zdravie pretrváva za predpokladu, že riziko by sa zmenilo na skutočnosť, táto zásada odôvodňuje prijatie obmedzujúcich opatrení. Pozri najmä rozsudok z 1. októbra 2019, Blaise a i. (C-616/17, EU:C:2019:800, bod 43 a citovaná judikatúra).

reštriktívne opatrenie skutočne umožňuje jeho odstránenie. Test proporcionality právnej úpravy prijatej v obzvlášť citlivej oblasti verejného zdravia musí zohľadniť komplexnosť posúdení, ktoré viedli k rozhodnutiu vnútroštátnych orgánov, a mieru neistoty, ktorá charakterizuje účinky takejto právnej úpravy.⁹⁰ Dotknutý členský štát je však povinný pripojiť k dôvodom, na ktoré sa odvoláva, analýzu spôsobilosti a proporcionality právnej úpravy, ako aj presné údaje, ktoré umožňujú podporu jeho argumentácie.⁹¹ Vnútroštátny súd tak musí overiť, či predložené dôkazy umožňujú rozumne usúdiť, že táto právna úprava je spôsobilá na dosiahnutie sledovaného cieľa, a či je možné dosiahnuť tento cieľ menej obmedzujúcimi opatreniami. V tomto kontexte je povinný vziať do úvahy všetky dôkazy, ktoré má k dispozícii v čase, keď prijíma rozhodnutie.⁹²

132. V prejednáwanej veci sa francúzska vláda pred Súdny dvorom obmedzila na tvrdenie, že platený odkaz môže rozšíriť jav zmenšovania územnej siete verejných lekární bez toho, aby predložila konkrétnejšie prvky analýzy na podporu tejto argumentácie. Mám pochybnosť o tom, že takéto tvrdenie postačuje na preukázanie spôsobilosti zákazu platených odkazov zabrániť takémuto účinku. Vzhľadom na to prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vzhľadom na všetky dôkazy, ktoré mu boli predložené v čase rozhodnutia, posúdil, či táto vláda preukázala spôsobilosť predmetného opatrenia zabrániť zníženiu počtu lekární na francúzskom území, čo by malo za následok, že spoľahlivé a kvalitné zásobovanie obyvateľstva liekmi by už nebolo zabezpečené na celom tomto území.

133. V tejto súvislosti chcem len poznamenať, že ako už Súdny dvor uznal, tradičné kamenné lekárne „majú v zásade lepšie možnosti než zásielkové lekárne poskytnúť pacientom individuálne poradenstvo prostredníctvom svojho personálu a zaistiť zásobovanie liekmi v naliehavých prípadoch“⁹³. Táto komparatívna výhoda však sama osebe nemôže zabrániť vzniku rizika rozšírenia javu lekárenskej „dezertifikácie“, ktorý uvádza francúzska vláda. Pokiaľ táto vláda môže podložiť existenciu tohto rizika a preukázať primeranú pravdepodobnosť, že platený odkaz tým, že zviditeľňuje veľké lekárne, zvyšuje uvedené riziko, zákaz tejto praxe by sa mal považovať za vhodný na dosiahnutie cieľa minimalizovať toto riziko.

134. V druhom rade, pokiaľ ide o *nevyhnutnosť* zákazu platených odkazov, spoločnosť A tvrdí, že sa mohlo uvažovať o prijatí menej obmedzujúceho opatrenia, ktoré by zakazovalo len platený odkaz založený na určitých konkrétnych kľúčových slovách.

135. Pochybujem o tom, že takéto opatrenie umožní dosiahnuť ciele sledované francúzskou vládou s rovnakou účinnosťou ako v súčasnosti platný zákaz. Podľa tvrdení tejto vlády je totiž cieľom tohto zákazu zabrániť zviditeľňovaniu určitej lekárne na úkor všetkých ostatných lekární. Keďže tento účinok plateného odkazu nezávisí od výberu kľúčových slov, cieľ sledovaný uvedeným zákazom nemožno dosiahnuť obmedzením tohto zákazu na určité kľúčové slová.

136. Okrem toho, ako uviedla Komisia, hoci je pravda, že vyhľadávače sú pre online lekárne hlavným prostriedkom na to, aby sa dostali do povedomia verejnosti, francúzska právna úprava nijako nebráni tomu, aby sa online lekárne objavili v prvých výsledkoch vo vyhľadávacom na základe prirodzeného odkazu (t. j. odkazu, ktorý funguje na základe algoritmu vyvinutého týmto vyhľadávateľom, bez ohľadu na akúkoľvek platbu zo strany dotknutého poskytovateľa služieb). Vzhľadom na možnosti, aj keď obmedzené, robiť reklamu na svoju internetovú stránku aj inými spôsobmi,⁹⁴ zákaz platených odkazov teda nezabavuje lekárne akejkoľvek možnosti dostať sa do povedomia verejnosti.

90 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci Scotch Whisky Association a i. (C-333/14, EU:C:2015:527, bod 84). Pozri tiež v tejto súvislosti LÓPEZ ARTEXTE, S.: Is Health Really the First Thing in Life? In: *Legal Issues of Economic Integration*. 2017, s. 315 až 321, ako aj DUNNE, N.: Minimum Alcohol Pricing: Balancing the „Essentially Incomparable“ in Scotch Whisky. In: *The Modern Law Review*. 2018, s. 901 a 902.

91 Pozri rozsudky z 23. decembra 2015, Scotch Whisky Association a i. (C-333/14, EU:C:2015:845, bod 54), ako aj z 19. októbra 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776, bod 35).

92 Pozri rozsudok z 23. decembra 2015, Scotch Whisky Association a i. (C-333/14, EU:C:2015:845, bod 63).

93 Rozsudok z 19. októbra 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776, bod 24).

94 Pozri body 95 až 97 vyššie.

E. O zlučiteľnosti povinnosti požadovať od pacienta, aby vyplnil zdravotný dotazník, s právom Únie

1. O uplatniteľnosti článku 3 smernice 2000/31

137. Domnievam sa, že ustanovenie nariadenia o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov, ktoré podmieňuje potvrdenie prvej objednávky liekov uskutočnenej pacientom na internetovej stránke lekárne predchádzajúcemu vyplneniu online zdravotného dotazníka, tiež spadá do pôsobnosti zásady krajiny pôvodu uvedenej v článku 3 smernice 2000/31.

138. Toto ustanovenie sa totiž týka skôr požiadavky spojenej so samotným výkonom činností online predaja zo strany farmaceuta, ako podmienky maloobchodného výdaja liekov na francúzskom území v zmysle článku 85c ods. 2 smernice 2001/83. Táto upravuje podmienky, za ktorých možno uzavrieť zmluvu o online predaji, ako aj spôsob, akým sa má na internete vykonávať predajná činnosť a poradenstvo farmaceuta. Koordinovaná oblasť v zmysle článku 2 písm. h) smernice 2000/31 zahŕňa podľa bodu i) tohto ustanovenia požiadavky týkajúce sa vykonávania predmetnej služby, ako aj jej obsahu vrátane požiadaviek, ktoré sa uplatňujú na zmluvy. Povinnosť požadovať od pacienta, aby vyplnil zdravotný dotazník, o aký ide vo veci samej, sa teda týka záležitosti patriacej do koordinovanej oblasti.

139. Takáto povinnosť tým, že poskytovateľovi zveruje úlohu zbierať a analyzovať odpovede pacientov na stanovený dotazník, ako aj tým, že potenciálne má, ako tvrdí A, určitý odradzujúci účinok na pacientov, ktorí chcú nakupovať lieky na internete, sa podľa môjho názoru posudzuje ako obmedzenie voľného pohybu služieb informačnej spoločnosti v zmysle článku 3 ods. 2 smernice 2000/31.⁹⁵ V dôsledku toho sa môže uplatňovať len pri dodržaní hmotnoprávných a procesných podmienok stanovených v článku 3 ods. 4 písm. a) a b) tejto smernice.

2. O dodržaní hmotnoprávných a procesných podmienok stanovených v článku 3 ods. 4 smernice 2000/31

140. Pokiaľ ide o procesné podmienky, spis predložený Súdnu dvoru neuvádza, či francúzske orgány oznámili svoj úmysel uplatniť voči spoločnosti A nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov v súlade s článkom 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

141. Pokiaľ ide o hmotnoprávne podmienky uvedené v článku 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31, ktorými sa pre úplnosť budem znovu zaoberať, francúzska vláda sa na podporu povinnosti lekárne požadovať od každého pacienta, aby pred potvrdením jeho prvej objednávky na internetovej stránke danej lekárne vyplnil uvedený dotazník, odvoláva na potrebu zabezpečiť pacientovi individuálne poradenstvo, ktoré ho má chrániť pred nevhodným použitím liekov.

142. Súdny dvor už uznal legitimitu tohto cieľa v oblasti verejného zdravia.⁹⁶ Nemožno totiž vylúčiť, že v prípade online predaja liekov existuje vzhľadom na nedostatok kontaktu medzi lekárnikom a pacientom riziko nesprávneho alebo nadmerného používania liekov.⁹⁷ Ako zdôraznila francúzska vláda, toto riziko je spojené, hoci v rôznej miere, s výdajom akéhokoľvek lieku bez ohľadu na to, či je viazaný na lekársky predpis, alebo nie je.

⁹⁵ Súdny dvor už kvalifikoval zákaz predaja kontaktných šošoviek prostredníctvom internetu ako obmedzenie v zmysle tohto ustanovenia [pozri rozsudok z 2. decembra 2010, Ker-Optika (C-108/09, EU:C:2010:725, bod 76)]. Táto kvalifikácia sa podľa môjho názoru uplatňuje aj na ustanovenia, ktoré regulujú takýto predaj určitými obmedzeniami bez toho, aby ho úplne zakázali.

⁹⁶ Pozri rozsudok z 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 106).

⁹⁷ Pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 114).

143. Bude úlohou vnútroštátneho súdu, aby overil spôsobilosť a nevyhnutnosť predmetnej povinnosti dosiahnuť uvedený cieľ na základe dôkazov, ktoré mu predložila francúzska vláda, a so zreteľom na úvahy uvedené nižšie.

144. V tejto súvislosti táto vláda odkazuje na rozsudok Conseil d'État (Štátna rada)⁹⁸, v ktorom tento súd objasnil vyššie uvedený cieľ takto: „cieľom takejto požiadavky je umožniť farmaceutovi, aby za osobitných podmienok distribúcie liekov elektronickou formou, ktoré neumožňujú jeho priamy kontakt s pacientom, odhalil prípadné kontraindikácie alebo dokonca, ako to stanovujú články R. 4235-61 a R. 4235-62 Zákonníka verejného zdravia, aby odmietol vydať liek, ak sa domnieva, že je to v záujme zdravia pacienta, a podnietil ho ku konzultácii s kvalifikovaným lekárom vždy, keď to považuje za potrebné“. Conseil d'État (Štátna rada) na základe toho dospela k záveru, ako v prejednávanej veci tvrdí francúzska vláda, že požiadavka predchádzajúceho vyplnenia zdravotného dotazníka nepodriaďuje online predaj liekov neprimeraným obmedzeniam vo vzťahu k cieľu ochrany verejného zdravia.

145. S týmto posúdením súhlasím. Ako uviedol Daniel B a i., takáto požiadavka zaručuje, že každý pacient je chránený rovnakým spôsobom, či už si zaobstará lieky na internete alebo v kamennej lekárni. Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia, nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov nepodriaďuje distribúciu liekov na internete prísnejším pravidlám, než sú tie týkajúce sa ich vydávania v lekárňach.

146. Konkrétne z vysvetlení poskytnutých francúzskou vládou vyplýva, že cieľom tohto nariadenia je zohľadniť povahu a osobitné podmienky predaja liekov cez internet, v prípade ktorého farmaceut nemá vzhľadom na neexistenciu priameho a vizuálneho kontaktu s pacientom možnosť poskytnúť mu poradenstvo z vlastnej iniciatívy v prípadoch, keď si to vyžaduje splnenie jeho profesijnej povinnosti.⁹⁹ Situácia tohto farmaceuta sa v tomto ohľade odlišuje od situácie farmaceuta, ktorý vydáva lieky v kamennej lekárni. Je pravda, že rešpektovanie profesijnej povinnosti poradenstva nevyhnutne neznamená, že farmaceut požaduje od každého pacienta, ktorý príde do jeho lekárne, aby odpovedal na otázky uvedené vo vyššie uvedenom dotazníku. Fyzická prítomnosť pacienta však dáva farmaceutovi prinajmenšom možnosť klásť mu otázky, ktoré považuje za potrebné v súlade s jeho profesijnou povinnosťou poskytovať poradenstvo, a to na základe viditeľných atribútov a znakov tohto pacienta, ktoré svedčia o jeho zdravotnom stave. Cieľom požiadavky vyplnenia zdravotného dotazníka je teda postaviť farmaceuta na internete na rovnakú úroveň s farmaceutom, ktorý vykonáva svoju činnosť v kamennej lekárni, a tak zabezpečiť, že si môže plniť svoju profesijnú povinnosť poradenstva.

147. A uvádza rad menej obmedzujúcich opatrení, ktoré by podľa nej umožnili dosiahnuť sledovaný cieľ ochrany verejného zdravia s rovnakou účinnosťou. Napríklad nariadenie o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov by zabezpečilo možnosť pre pacientov využívať individuálne poradenstvo už tým, že by od virtuálnych lekární požadovalo, aby pacientom poskytovali možnosť interaktívnej výmeny informácií s farmaceutom. A tiež kontroluje množstvá objednané prostredníctvom svojej internetovej stránky na základe rôznych faktorov, vrátane histórie objednávok pacienta. Tieto kontroly sú dostatočné na to, aby zabránili riziku nadmernej spotreby liekov. Komisia sa tiež domnieva, že skutočnosť, že sa pacientovi poskytne prístup k príbalovému letáku príslušného lieku, že sa mu pripomenú hlavné kontraindikácie a má možnosť klásť otázky farmaceutovi pred zadaním objednávky, rovnako ako možnosť pre farmaceutov kontaktovať pacienta na základe informácií, ktoré majú k dispozícii, a najmä história objednávok, predstavujú alternatívne opatrenia, ktoré sú menej obmedzujúce.

⁹⁸ Rozsudok z 26. marca 2018 (č. 407289, FR: CECHR:2018:407289.20180326).

⁹⁹ Daniel B a i. v tejto súvislosti zdôraznili, že článok R. 4235-61 Zákonníka verejného zdravia stanovuje, že „lekárnik musí odmietnuť vydať liek, ak sa domnieva, že je to v záujme zdravia pacienta“.

148. Ako tvrdí Daniel B a i., ako aj španielska vláda, možnosť pre pacienta poradiť sa s farmaceutom pred zadaním objednávky, aj keď je spojená s kontrolou množstiev nakúpených po prvej objednávke, nepredstavuje rovnako účinný prostriedok ako skoršia kontrola prostredníctvom predbežného zhromažďovania informácií od pacienta, pokiaľ ide o vhodnosť jeho objednávky vo vzťahu k jeho zdravotnému stavu z kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska. Súdny dvor už okrem toho rozhodol, že „[nárast] počtu interaktívnych prvkov existujúcich na internete, ktoré musí zákazník použiť predtým, ako môže pristúpiť ku kúpe [lieku]“, predstavuje opatrenie prijateľné ako alternatíva zákazu online predaja liekov, ktoré menej zasahuje do slobody pohybu tovaru a ktoré umožňuje rovnako účinne dosiahnuť cieľ zníženia rizika zneužívania liekov nakúpených na internete.¹⁰⁰

149. V tejto súvislosti, ako uviedla grécka vláda, dotazník zavedený nariadením o osvedčených postupoch pri vydávaní liekov obsahuje len základné otázky týkajúce sa veku, váhy, výšky, pohlavia, prebiehajúcej liečby, alergických reakcií, kontraindikácií a v prípade potreby aj tehotenstva alebo dojčenia. Tieto otázky si zo strany pacienta vyžadujú jednoduchú a priamu odpoveď. Podľa môjho názoru ich možno rozumne považovať za relevantné a potrebné na to, aby zabránili pacientovi kúpiť lieky, ktoré nie sú vhodné pre jeho zdravotný stav.

150. Za týchto okolností sa domnievam, že povinnosť požadovať od pacienta, aby pred potvrdením jeho prvej objednávky vyplnil takýto dotazník, je spôsobilá a nevyhnutná na dosiahnutie cieľa, ktorým je zabezpečenie individuálneho poradenstva pacientom s cieľom chrániť ich pred nadmernou spotrebou liekov v záujme verejného zdravia.

V. Návrh

151. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy navrhujem odpovedať na otázku, ktorú položil Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko), takto:

1. Článok 34 ZFEÚ nebráni právnej úprave členského štátu, ktorá zakazuje reklamu na služby online predaja liekov poskytované lekárnou so sídlom v inom členskom štáte, ktorá spočíva v hromadnom zasielaní reklamných prospektov, ktoré sú prípadne vložené do balíkov obchodných partnerov pôsobiacich v oblasti online predaja bežného spotrebného tovaru, a v ponúkaní znížených cien v prípade, že objednávka presiahne určitú sumu, pokiaľ je takáto právna úprava nevyhnutná a primeraná na dosiahnutie cieľa ochrany dôstojnosti povolania farmaceuta, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.
2. Článok 3 ods. 4 písm. b) smernice 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode) bráni tomu, aby členský štát miesta určenia služby online predaja liekov uplatňoval voči poskytovateľovi tejto služby usadenému v inom členskom štáte:
 - právnú úpravu zakazujúcu akciové ponuky zobrazené na internetovej stránke tohto poskytovateľa, ktoré spočívajú v ponúkaní znížených cien v prípade, že objednávka presiahne určitú sumu,
 - právnú úpravu zakazujúcu využívanie služieb platených odkazov vo vyhľadávačoch alebo porovnaníach cien, a
 - právnú úpravu, ktorá podmieňuje potvrdenie prvej objednávky liekov uskutočnenej pacientom na internetovej stránke uvedeného poskytovateľa predchádzajúcemu vyplneniu zdravotného dotazníka,

¹⁰⁰ Rozsudok z 11. decembra 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, bod 114).

ak prvý uvedený členský štát neoznámil druhému uvedenému členskému štátu a Európskej komisii svoj úmysel uplatňovať predmetnú právnu úpravu na tohto poskytovateľa služieb, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

V prípade, že takéto právne predpisy boli oznámené, článok 3 ods. 4 písm. a) smernice 2000/31 nebráni dotknutého členského štátu, aby ich uplatňoval voči poskytovateľovi služby online predaja liekov usadenému v inom členskom štáte, pokiaľ je toto uplatňovanie spôsobilé a nevyhnutné na ochranu verejného zdravia, čo bude musieť overiť vnútroštátny súd.